

Година XXVII

Број 746

16. април 1966.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Дан
BARRY

ФЛАШ ГОРДОН

КРОЗ ВЕКОВЕ

ЗЛАТНЕ ПАЛМЕ

Када је као двадесетогодишњак постао египатски султан, Кхома руја (884—896) је засадио неколико десетина палми. Када су палме израсле, Кхома руја је наредно да се њихова стабла обложе чистим златом.

ПРЕСТО НА РАСКЛАПАЊЕ

Две старе египатске столице на расклапање с дрвеним ногама и наслоном за руке и платненим седиштем, које се данас чувају у Берлинском музеју, доказ су да су људи још пре

4.000 година знали за ову врсту покућанства. Када су Римљани први пут видели у Египту овакве столице, толико су њима били одушељени да су неколико комада однели Цезару као поклон. Цезару су се оне толико свиделе да је једну од њих употребљавао као престо.

ТАНТУЗИ УМЕСТО НОВЦА

Када је у Енглеској у 17. веку настала nestaпца кованог новца, парламент је дозволио трговцима да у сопственим ковницама израђују ситан новац од бакра и месинга. Тај новац, који није изда-

вала влада али који је легално доспевао у оптицај, назван је „тоу-кен“ што би се могло превести као „тантуз“. Тек 1873. године Краљевска банка је забрањила ковање тантуза и израду новца узела у своје руке.

У ОВОМ БРОЈУ:

ОПЕРАЦИЈА „КОЛА“
АНЕГДОТЕ
ШАХ
СПОРТ
СУДИНА САМОЗВАНАЦ
ОПАСАН ЛОВ НА ОРХИДЕЈЕ
ЦИРКУС НЕКАД И САД
ЧОВЕК КОЈИ СЕ ДРУЖИ С КИТОМ
УПОЗНАЈ САМОГ СЕБЕ

Кроз нашу
земљу

ЦЕЉСКИ СТАРИ ГРАД

Цељски Стари град, некада зван Горње Цеље, представља значајан средњовековни споменик. Саградили су га корушки грофови Вовбржани, који су у 12. веку били господари средњег Посавиња. Цељски Стари град се помиње први пут 1130. године. Када су 1322. године изумрли Вовбржани, грофови, град је прешао у власништво грофови Жовнешких. Они су саградили у подножју града ново насеље. Стари град је отада био само тврђава у којој се правило и оружје. Око 1550. године подградско насеље се повећало, а Стари град је све више губио свој ранији значај. Истина, он је пружао одлучан отпор Турцима при њиховим упадима у ове крајеве. Пропалање града почело је 1750. године када га је Марија Терезија продала грофу Гајсруку, а његов наследник суседу сељаку, који је ломио градске стене и продавао их становницима испод града, у новом насељу.

Цељски Стари град је 1846. године купила Земаљска скупштина и тиме га сачувала од даљег пропадања и потпуног уништења. Цељско музејско друштво је преузело заштиту града 1909. године. После ослобођења Стари град је преузело Туристичко друштво у Цељу и на њему су извели ни обимни реставраторски радови. Ова стара средњовеков

ОСТАЦИ ЗИДА ТВРЂАВЕ И КУЛЕ ЦЕЉСКОГ СТАРОГ ГРАДА

на тврђава налази се на стени која се стрмо издиже изнад места где се у Савињу улива река Воглајна. До Старице се из центра Цеља за 30 минута, а може се доћи и аутомобилом.

Отпорни инсекти

За последњих пет година, 200 врста паразитичких инсеката, црва, крпеља, као и глодари и корови — по стали су отпорни и на најбоља савремена средства за њихово уништавање.

ПРЕВОДИ ДАНТЕА

У целом свету, 1965. године прослављена је 700. година од рођења Дантеа Алигијерија. На крају „Дантеове године“ италијанско Министарство просвете објавило је преглед Дантеових дела преведених на стране језике. Из њега се види да је песник „Божанствене комедије“ највише преводен Италијан свих времена. У Немачкој и Француској његова дела објављују се од пре три века, ту су она да нас „бестселери“. У Великој Британији, међутим, штампање Дантеових дела почело је с извесним за кашњењем — први пут тек у 1802. години — па ипак и тамо постоји 40 разних издања.

У ајкули ајкула

У Перту, у Аустралији, уловљена је једна плава ајкула дуга 7,2 метара; она је прогутала другу плаву ајкулу дугачку 3,6 метра. У трбуху ове последње нађене су три мале плаве ајкуле велике од 70 до 110 сантиметара.

АНЕГДОТЕ

СМИСАО ЗА РЕКЛАМУ

Славни амерички писац Ернест Хемингвеј волео је да попије, нарочито виски, мада није „мрзео“ ни француска вина. Први пут кад је долазио у Француску, један од његових пријатеља, који је познавао његов укус, одведе га у чувену Бургоњу.

— Ваш смисао за рекламу превазилази наш — одушевљено му рече Хемингвеј. — Ви сте чак и селима дали имена ваших чувених вина.

ОБЕЗБЕДИО СЕ

Неки не баш мудар човек уђе у храм и пред улазом остави ципеле. На прагу написа ове речи: „Ја, чије су ове ципеле веома сам јак и вратићу се ускоро“. Крадљивац дође и узме ципеле и овако допише: „Ја сам најбржи тркач, и немам намеру да се враћам“.

ИМА ВРЕМЕНА

Једном је Пикасо израдио портрет познате америчке књижевнице Гертруде Стејн с којом га је везивало искрено пријатељство. Али, између портрета и оригинала није било готово никакве сличности.

— Пабло, — рекао му је један пријатељ. — Слика је лепа али ни најмање не личи на Гертруду.

— Није важно — одговорио му је Пикасо. — Има времена. Личиће.

ВРЕДНОСТ

Пикасо веома ретко присуствује отварањима својих изложби. Ипак, једном је у Паризу отишао на свечано отварање изложбе својих слика. Приметивши га, један му посетилац приђе и показујући на један портрет с три носа, запита сликара:

— А шта ово представља?

— Не сећам се више тачно — одговори му Пикасо — али рекао бих да за мене представља око десет хиљада долара.

ОБРНУТО

Супруга диригента Артура Рођинског, познатог по строгости, разговарала је на некој вечери са женом једног музичара који је свирао у Рођинском оркестру.

— Мој муж се свако јутро буди мрзовољан. Затим одлази на оркестарску пробу и враћа се кући ведар и добро расположен.

— То је баш чудно — одговорила јој је музичарева жена. — Код мог мужа је сасвим обрнут случај.

БАИ БАРС

ЈЕДАН ИЗ ГРУПЕ ЕГИПАТСКИХ ВОЈНИКА ОПУЖЕНИХ ЗА УБИСТВО СУЛТАНА КОТУЗА, ПРЕУЗЕО ЈЕ НА СЕБЕ КРИВИЦУ ДА БИ СПАСАО СВОЈЕ ОСУЂЕНИЧЕНЕ ДРУГОВЕ. ОНДА ТИ МОРАШ ДА ЗАУЗМЕШ СУЛТАНОВО МЕСТО И ДА ВЛАДАШ ЕГИПТОМ. ОДЛУЧИО ЈЕ ВРХОВНИ ЗАПОВЕДНИК ЕГИПАТСКЕ ВОЈСКЕ — БАИ БАРС — 17 ГОДИНА ВЛАДАО ЕГИПТОМ.

МАНЕЗАЗШТИКЕНИЈЕ БИКЕ У ПРИРОДИ

ИПНОС, СЛЕПА РИБА ИЗ ДУБИНА ОКЕАНА ПОТПУНО ЈЕ БЕСПОМОКНА ПРЕД НЕПРИЈАТЕЉИМА: НЕ ВИДИ ИХ И НЕ МОЖЕ ДА ПОВЕГНЕ А УЗ ТО ИМА НА ГЛАВИ СВЕТАЛЕКУ МРЉУ КОЈА ИХ ПРИВЛАЧИ.

Ripley's Веровали или не!

НОВА ЦАМИЈА
У БЛИЗИНИ
ИСМАИЛИЈЕ
(ЕГИПАТ) САГРА-
ЂЕНА ЈЕ У МО-
ДЕРНИСТИЧКОМ
СТИЛУ И ИМА
МИНАРЕ
У ОБЛИКУ
РАКЕТНОГ
ПРОЈЕКТИЛА

ФЕЛИКС МАРТИНИ

КЕЛНЕР У КАФАНИ
ЕЛДЕР У ПАРИЗУ,
НАУЧИО ЈЕ НАПА-
МЕТ ЦЕО ФРАНЦУ-
СКИ ВОЈНИ ПО-
ДИШЊАК ЗА 1856.
ГОДИНУ КОЈИ ЈЕ
ИМАО 1711 СТРАНИЦА
СТАТИСТИЧКИХ ПО-
ДАТАКА СА ИМЕНИ-
МА, СИНОВИМА,
МЕСТИМА СЛУЖ-
БОВАЊА И ДА-
ТУМИМА РОЂЕ-
ЊА 26.208
ОБИЦИРА

ПРЕСТО

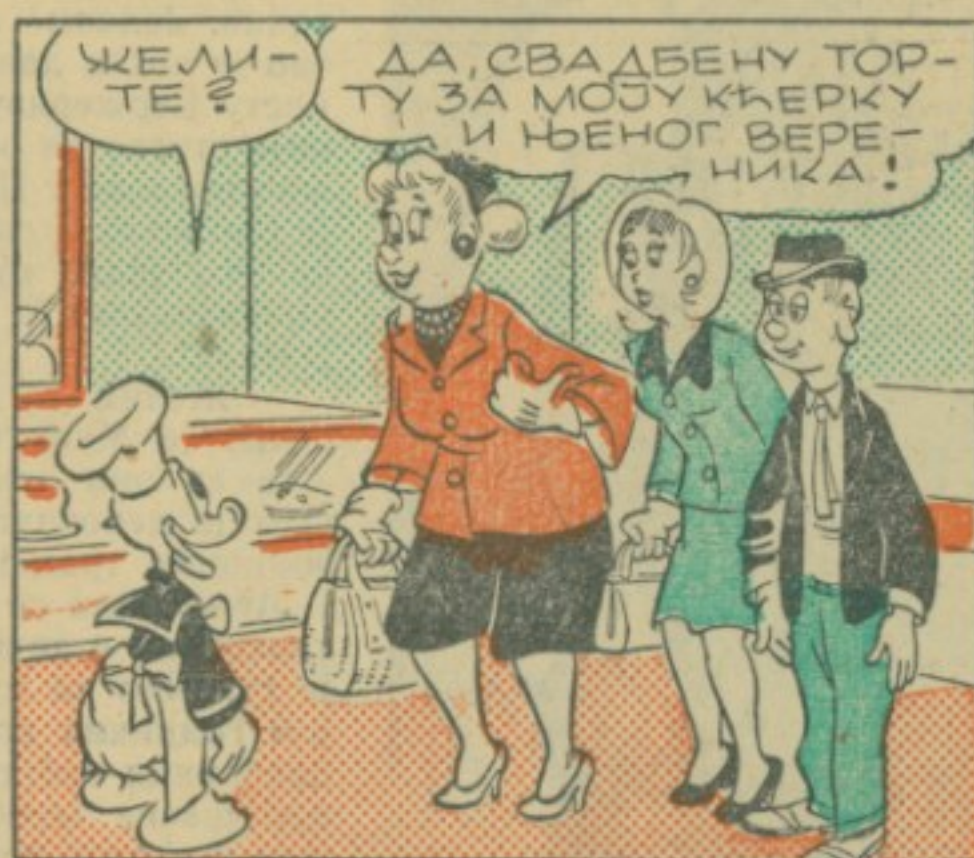

ПОГЛАВИЦЕ
ОСТРВА НИ-
ЈАС (ИНДОНЕ-
ЗИЈА) ИМА
ПРИ ДНУ НОГЕ
МОДЕЛИРАНЕ
ПРЕМА НОГА-
МА ЊЕГОВЕ
НАЈСТАРИЈЕ
ЖЕНЕ — ДА ЈЕ
НИКАД НЕ
ЗАБОРАВИ
БЕЗ ОБЗИРА
КОЛИКО
СЕ ПУТА
ЈОШ
ЖЕНИО

ПТИЦА И ЊЕН ВРТ

МУЖАК ПТИЦЕ СЕНИЧАРКЕ (AMBYORNIS)
IPORNATUS) САГРАДИ МАЛУ КОЛИБУ И
ИСПРЕД ЊЕ НАЧИНИ ВРТ КОЈИ УКРА-
СИ ШАРЕНИМ ЦВЕТОВИМА И ШКОЉКА-
МА ДА БИ ПРИВУКАО ЖЕНКУ — А ЗАТИМ
СЕ НОВИ ПАР НАСТАНИ У ОБИЧНОМ
ГНЕЗДУ НА ДРВЕТУ

WALT
DISNEYПАЈА
ПАТАК

СПОРТ

Уочи светског фудбалског првенства

»АЗУРИ« СЕ СПРЕМАЈУ
ДА ПОВРАТЕ СТАРУ СЛАВУ

Сваке четврте године љубитељи фудбала, а са њима и цела италијанска нација, очекују поновни тријумф своје екипе на светском фудбалском првенству.

Оливијери, Фоини, Рава, Серафони, Андреоло, Локатели, Биавати, Меаца, Биола, Ферарис, Колауси, предвођени капитеном Виториом Поцом прегазили су са резултатом 4:2 тим Мађарске, предвођен Сарошијем, Зенгелефом и Толдијем, на стадиону „Коломб“ у Паризу. Догодио се то у финалу светског првенства 1938. године. „Азури“ су по други пут узастопце однели куп Жила Римеа.

После рата за освајање највећег фудбалског трофеја у трајно власништво, тренер Виторио Поцо припремио је нову бриљантну екипу. Али, уочи првог послератног првенства у Бразилу изненада се догодио удес 1949. године. Девет репрезентативаца, играча првака Италије „Торина“ по-

гинуло је у авионској катастрофи код Супрега. Изгледало је да је са њима умрла слава „Азура“.

На следећим првенствима у Бразилу, Швајцарској, и Шведској репрезентације доживљавају неуспех за неуспехом. Генерације које су дошле после Басигалупа, Балабина, Гамбете, Мацоле — оца (погинулог у авионској несрећи) биле су слабе. Пред првенство у Чилеу изгледало је као да су се ствари помакле са мртве тачке. Заређали су успеси. Италија је поново убрајана међу фаворите. Неколицини јужноамеричких фудбалера, који су играли у италијанским клубовима, дато је италијанско држављанство. Пронађено је у њиховој ближој или даљој прошлости италијанско порекло. ФИФА се задовољила овим документима и Сивори, Анђелино, Алтафини, Сормани, Машини и Роса облаче национални дрес Италије и одлазе у Чиле.

Онда једна неопрезна одлука вођства репрезентације руши све наде. На одлучној утакмици против Чилеа „Азури“ излазе на терен без Сиворија, Ривере и Малдинија. Њих чувају за последњи сусрет у квалификацијама са Швајцарском, јер се Чиле не сматра за озбиљног противника. Показало се да је то био рачун без крчмара. Пред својим ватреним навијачима, Чиле игра сјајно и односи побе-

ду. Пре финалних мечева „Азури“ се враћају кући.

Прошле године нови савезни капитен Едмундо Фабри добија отворене руке за нови покушај враћања славе италијанског фудбала. „Азури“ су се квалификовали за завршна такмичења у Енглеској, иако нису увек показивали шампионску форму.

Тим за светско првенство у Лондону биће састављен углавном од играча Интера, Милана, Јувентуса и Болоње. Кандидати су:

Вратари: Албертози, Негри, Барлуци.

Одбрана: Факети, Бургнич, Салвадоре, Гварнери, Росато, Халфови: Лодети, Пики, Фоли, Трапатони, Бедин.

Навала: Паскути, Булгарели, Мацола-син, Корсо, Ривера, Де Паоли, Де Систи, Мора, Рива.

Савезни капитен Фабри има задатак да међу овим играчима изабере најбољу једнаесторицу за сваку утакмицу. Њих чека тешка борба за испуњење дугогодишњих жеља милиона Италијана.

ТУ ЋЕ СЕ ОДРЖАТИ ОЛИМПИЈАДА 1968.

У парку Мистрал у француском граду Греноблу, према пројекту архитекте Александра Гишара, биће подигнут клизачки стадион на којем треба да се одржи зимска олимпијада 1968. године. Стадион ће имати облик правилног квадрата са странама дугим 100 метара, али ће се иначе по много чему разликова-

ти од сличних спортских објеката у свету. Оригинално конструкцијом истиче се нарочито кров грађевине — што се на нашој слици, која представља макету, лако може запазити. Клизалиште ће бити једно од највећих на свету 60x30 м. Моћи ће да прими 15.000 гледалаца — 12.000 седишта и 3.000 места за стајање.

Осим гардероба имаће одељења за хитну помоћ, спортске функционере, представнике штампе, радија и телевизије.

Овај велики клизачки стадион биће отворен 1967. године, када ће се на њему одржати светски зимски шампионат.

Уређује: Паја Патак

Зашто се мучи?

Пера Ждера данима није видео Попаја, па је отишао да га потражи код његове куће.

— Нигде се не виђам, обрастао си у браду, смирио. Шта радиш читаве дане код куће.

— Покушавам да напишем роман из морнарског живота.

— Е, баш си чудак! Замто се толико мучиш кад за неколико стотинарки можеш да купиш готов.

Добро поређење

Шиља је купио нове транзистор и одмах отишао да се похвали Микију. После неколико дана сретну се њих двојица на улици и Мики, узгред у разговору, запиташе Шиљу:

— Како ради твој нови транзистор?

— Као локомотива, Звизди на свакој станици — одговори му Шиља.

Припрема

Раја и Влаја иду улицом и воде за руке Гају који држи затворене очи. Сусреће их једна жена и самилосно пита:

— Шта је малом? Да му није упао песак у очи?

— Није — одговори јој Влаја. — Ми тако увек идемо у

биоскоп. Један од нас путем жмури на кад уђемо у салу он отвори очи и у мраку лако нађе наша места.

Нема прилике

— Кад ћеш најзад исправити ону слабу оцелу из математике? — брижно пита Мики свог сестрића Мишу.

— Шта могу да радим, ујка Мики, кад се разредни дневник чува у наставничкој канцеларији — одговори му Миша.

Јак разлог

— Гајо, јеси ли израдио домаћи задатак? — пита учитељ.

— Не, нисам. Ујка Паја није ту, на путу је...

— А ти?

— Ја... Ја га нисам израдио.

— А зашто?

— Па, деда Стаја је тражио своје наочаре и никако није могао да их нађе.

Рајин одговор

— Све што нас окружава назива се материјом. Постоји материја која се види, али има и материја која се не види. Да ли би ми ти, Рајо, могао да наведеш једну материју која се не види? — обраћа се наставник Рају.

— На пример, на пример — стаде да муца Раја — на пример, постави на вањем кануту.

МУНЕ СИЛИ

НАЈВЕЋИ ТРАГИЧАР ПРОШЛОГ СТОЛЕЋА

— Збогом, професоре, — рече младић — сутра напуштам Париз. Одричем се глумачког позива.

Бресан се изненађено окренуо.

— То сте ви? Шта вам пада на памет! Тражим вас већ два дана по Паризу. Немам вашу адресу. Сама судбина вас је послала. Пођите са мном чим се заврши представа. Одвешћу вас управнику Комедије Емилу Перену. Питао ме је да ли међу својим бившим ђацима имам неког кога бих му могао препоручити за трагедију. Рекао сам му да сам у својој класи имао једног ученика који ме је ужа савао својом грмљавином у „Оресту“.

Младић је прихватио понуду. Већ сутрадан заказана је аудиција у Француској комедији. Када је умукло глас на уснама младића, Перен је устао и пружио му руку:

— Од овог тренутка можете сматрати да сте ступили у службу ове куће. Мислим да ћете представљати велику добит за њу. Ја имам право да склопим с вама уговор највише на годину дана. За три годишњи уговор потребна је аудиција пред саветом Комедије.

Већ после неколико дана обављена је и та формалност. Млади човек је добио плату од 3.000 и већ у првој улози играо је Ореста.

Тако је 4. јула 1872. године отпочео своју глумачку каријеру највећи трагичар прошлог века Муне Сили. Већ сутрадан после прве предста-

ве критичар Франсис Сарсе, познат по свом оштром перу, писао је у листу „Л Там“: „Обраћамо се Перену с молбом да нам што дуже сачува Муне Силија. У њему су неизмерни извори ватре и снаге“. Ускоро се цео Париз дивљо једној новој личности на даскама.

Муне Сили умро је тачно пре 50 година. За многе зналаце позоришне уметности он представља врхунац трагедије, последњег представника једне велике школе. Његов глас је одзвањао попут бронзе, а стихове је говорио као да је декламовао псалме. Критичар Албер Дибс писао је за њега да је био велики романтичар, можда највећи који се појавио на подијуму. Али његов стил је био класично чист, имао је мере и уздржаности. Био је узор античке лепоте и величине.

Они који га се још сећају сматрају да је достигао врхунац у Софокловом „Краљу Едипу“ и да га у тој улози нико није надмашао. У својим „Успоменама једног трагичара“ Сили и сам истиче да је њоме највише одушевљавао публику. За Силија је позориште, у њему посебно грчке трагедије, много више од занимања. — Он му се предавао с неком врстом заноса, а на позорници се кретао као у трансу. Говорио је: „Сваки пут ступам на позорницу као свештеник пред олтар“.

На главној проби „Краља Едипа“, у тренутку док је закрвављених очију, које је сам себи избио за казну што није сагледао истину, молио Креона за милост, Сили је приметио једног статисту који је равнодушно пролазио бином. Прекинуо је монолог, скочио на њега и шчепав га уз грмљавину: „Бедниче. Гледам те још од малочас, зар не маш сажаљења за мене!“

Изванредно искрен, дубоко доживљен и истинит стил, потресеност и устрепталост која покретне сваки дамар бића представљали су праву револуцију коју је Сили извео на позорници. Сарсе је на следећи начин писао о потпуно новом лику који је Сили дао Полиекту. „То тумачење мизгледасавним супротно традицији у добром смислу. Оно каткад додирује екстравагантност. Са чуђењем се питам да ли је он полудео или сам ја померио памећу“.

Публика је преплављена Француску комедију. Толику популарност она је поново доживела тек у доба Жерара Филипа. Увек када је Сили играо пред благајнама су стајали дуги редови, а улазнице се

продавале и по двадесетострукој цени. Сили је био велики романтични јунак, миљеник Париза. Међутим, он је добро пазио да не разочара публику и није примао сваку понуђену улогу. Мада га је за Игоа везивало велико пријатељство и поштовање, одбио је да игра лаку улогу Трибулеа у комаду „Краљ који се забавља“, по коме је рађен

Вердијев „Риголето“ што је Игоа страшно ражестило. Али зато Сили био ненадмашан тумач Шекспира и вратио је трагедији ону славу коју је имала у доба велике глумице Рашел.

Велики глумац био је иначе врло скроман и самокритичан. Једном приликом остао је читав дан дуже у свом месту Бержераку и због тога није стигао да обави врло важне послове у Паризу. Разлог је био врло чудан: на сеоском вашару једна путујућа трупа приказивала је Шекспировог „Отела“.

— Желим да их видим — рекао је Муне Сили. — Можда су они открили нешто што је непознато славној позоришној традицији.

Муне Сили се толико поистоветио с личностима које је тумачио да му се у познијим годинама догађало да на позорници заборави на бриге и душевне тегобе већ и најјаче физичке болове. Када је 1889. године играо Хенрика III патио је од тешког реуматизма. У глумачком заносу он је престао да осећа бол. На крају комада требало је да прескочи прозор и сиђе на улицу где га је чекао убица. Он је то учинио с лакоћом и није искористио клупицу коју су му у ту сврху наместили. Док је одушевљена публика плескала, он је уз помоћ колега и клупице покушао да се врати на сцену. Међутим, болови су сада били толико јаки да те вечери није могао да изиђе пред своје обожаваоце.

У време када је Сили почињао каријеру Виктор Иго је имао 71 годину и био непри-

косновени идол Француске. Када је Француско позориште почело са припремама за Игоов комад „Марион Делорм“, Перен је одвео младог глумца у апартаман славног писца у улици Ларошфуко. Сили је дрхтао као прут.

— Ишао сам да вас видим у „Андромахи“ — рекао је Иго. — Сцена Орестовог беса увек ми је раније, изгледала помало празна и декламаторска. Кад је ви говорите, све се мења, она постаје жива. Ви сте јој удахнули душу.

— Маестро, ако сам јој удахнуо душу — рекао је скромни Сили — значи да се душа била само притајила у њој.

— У том случају, захваљан сам што сте ми омогућили да то видим — одговорио му је Иго и поверио му улогу Дијеа у „Марион Делорм“.

Сили је за живота доживео многе почасте. Одликован је Легијом части 1889. године а 1895. године постао је доајен Француске комедије. Његова највећа амбиција била је да постане члан Академије, али глумачки позив у његово време још није био довољно цењен да би му се указала заслужена почаст. У вези са тим он је писао у својим „Успоменама“: „То ми је остала највећа жалост, најтежа туга мог живота. Нешто даље он бележи: „Нисам ништа постигао од оног што сам желео, али коме је то пошло за руком!“ Ова јадиковка никако не може да се односи на његова остварења на даскама већ само на крах који су пре трепли рукописи многобројних његових комада које је објавио.

ШТА МИСЛИТЕ?

...да ли је једна ока (стара мера за тежину) тежа или лакша од једног килограма?

...у којој се земљи налази налазиште најлепших смарагда на свету?

...ком војсковођи се приписује чувена изрека: „Veni, vidi, vici“ („Дођох, видех, победих“)?

...која држава има у свом амблему јаворов лист?

...колико је времена потребно једној особи која плива брзином од 6 километара на час да преплива земљоуз широк три километра?

...која је отровна биљка залутала међу ове зачине: мнрођију, ванилу, аконит или једић, цимет, ким?

...ако вам пријатељ који се вратио са одмора покаже слику евозона, у којој је земљи био?

Одговори:

...тежа је јер ока је тешка 1280 грама, а килограм 1000 грама.

...у Колумбији, која је позната по својим изванредно лепим смарагдима.

...римском војсковођи Јулију Цезару (101—44) који ју је употребио да би римском сенату објаснио брзину којом је победио понтијског краља Фарнака.

...Канада.

...земљоуз је немогуће препливати јер је то ужи појас земље који спаја два копна.

...аконит или једић је познат као јако отровна биљка која се употребљава у фармацији за справљање лекова.

...у Грчкој. Евозони су војници у грчкој пешадији.

БИК — ВОЗ 0:0

Бизони који нападају возове нису били ништа необично на Дивљем западу. Данас тамо више нема огромних стада бивола а преостали преживљавају не испољавају такву агресивност. Међутим, у питојој

Француској покрајини Сен-е-Мари тако нешто се пре неколико недеља заиста догодило. Један бик недалеко од места Хосе-ен-Бри напустио је свој пашњак и испео се на железнички насип. Изгледа да му се шетња по праговима допала и он је дуго ишао пругом. Кад се заморио, сео је између две шине. Изненада је звиждук локомотиве запарао ваздух. Ду га композиција теретног воза приближавала се, али то бика нимало није узнемирило. Механичар, који је имао слободан видик, у последњем тренутку је заокочио локомотиву и зауставио воз. Тада се бик лено подигао, вратио се неколико корака унатраг да узме залет и свом силином устремио роговима на први вагон. Чуо се снажан, туп ударац. Даске вагона су попуцале, а комади дрвета разлетели се на све стране. Међутим, бик је ипак преченио своје снаге. Успео је да оштети вагон али је приликом удара здружио не само рогове већ и главу тако да је на месту остао мртав.

РЕКОРД ПОД ЗЕМЉОМ

Двадесет седмогодишња Брајт Дејвид Лафери покушаће да обори досадашњи светски рекорд у задржавању под земљом. Њена је намера да потпуно сама остане у једној пећини у близини Чедара, у Енглеској, најмање 126 дана. Брајт је пре петнаестак дана почела своје самовање под земљом. Са собом је понела 200 књига, 1436 свећа и потребну залиху хране у конзервама. Лорд Вејмаут, на чијем се имању пећина налази, обећао јој је за сто дана проведених под земљом награду од 500 фунти (1.750.000 старих динара). Награду ће заслужити само у случају да пећину не напусти пре тог рока. За сваки даљи дан награда се повећава за пет фунти.

ЧЕТИРИ ЛИЦА МУНЕ СИЛИЈА: 1. ОТЕЛО; 2. ДОН ЖУАН (У ДРАМИ „СТАРОСТ ДОН ЖУАНА“ КОЈУ ЈЕ НАПИСАО ЗАЈЕДНО СА ЖИЛОМ ВАРБИЈЕОМ); 3. ЕРНАНИ; 4. ХАМЛЕТ

УПОЗНАЈ САМОГ СЕБЕ

Хелија

Кад издалека посматраш неку велику зграду изгледа ти као да је цела изливена из једног комада. Али, кад приђеш ближе видиш да је и највећа зграда састављена од малих цигала или нешто већих бетонских плоча. Слично тој згради устројено је и твоје тело.

Ма колико га дуго посматрао, цело тело — леђа и груди, руке и ноге, уши и прсти — једном речју сви његови делови изгледају као од једног комада, компактни. А у ствари они су састављени из небројено много ситних живих честица — хелија.

Хелије тела толико су мале да се голим оком не могу видети. Али, стави их под микроскоп па ћеш их видети. Чак ћеш моћи да посматраш како се деле, како од једне хелије постају две, а из две — четири.

Кад дишеш, ти из ваздуха у аимах кисеоник. Тим кисеони ком снабдеваш сваку хелију свог тела.

Кад једеш, у организам уносиш разне хранљиве материје; и њих такође добија свака твоја хелија.

Недавно су научници открили да је свака хелија у нашем телу и мала електрична централа и мала хемијска фабрика. Лекари су чак научили да мере јачину електричних струја које протичу кроз твоје срце и да на основу тога одређују колико добро оно ради. Како електрицитет настаје у

хелијама? Он настаје хемијским путем из материја које доспевају у хелије. Ето због чега је свака хелија у твојем телу не само електрична централа већ и веома сложена, иако мала хемијска фабрика.

Лекови

Покушај да у пролеће, чим се појави прва трава, изађеш у поље са својим псом. Видећеш како ће твој пас почети да тражи неку њему познату травку и како ће је похлепно јести. За пса је та трава — лек и твог четвороног пријатеља не треба мољакати да јата свој лек узме, као што вероватно тебе твоји родитељи морају да моле.

Као што видиш, лекови нису неопходни само људима, већ и животињама. Пси и мачке, када их заболи стомак, налазе и једу коров под именом пиревина. Кокошке и патке, да би очистиле желудац, гутају каменчиће и крупнија зрна пшенице. Теби у сличним случајевима дају рицинус или горку со.

Постоје многи лекови за које људи знају од најстаријих времена. Археолози су открили тридесетак глиених таблица са рецептима што су их исписали асирски лекари који су живели пре три хиљаде година. Многе лекове људи су открили захваљујући животињама. У легендама афричких народа прича се како су пла-

нинске козе брстиле лишће неког дрвета после чега су почињале да скачу и да се обадају. Људи су покушали да кувају плодове тог дрвета и уверили се да им тај напиток уклања умор. Тако је била откривена кафа. А касније су лекари из зрна кафе издвојили кофеин који и данас дају бо-

лесницима код којих треба појачати рад срца.

До почетка овог века лекови су углавном добијани из биљака. Међутим, сада већину лекова хемијари справљају већтачки. Из обичног угља или нафте, помоћу сложених апарата у хемијским фабрикама добијају се оне исте материје које ствара природа у плодовима и соку разних биљака.

Средином овог века енглески лекар Флеминг открио је корисне микроорганизме који стварају тако ефикасне лекове за какве људи дотад нису знали. Вероватно си чуо за пеницилин. Њега стварају микроскопски ситне гљивице које својим изгледом подсећају на обичну плесан. Пеницилин и други лекови добијени из гљивица плесни могу за неколико дана да излече неке болести које су до недавно сматране смртоносним.

Мозак

У предсобљу је одјекнуо звук звонца. Одложио си књигу коју си читао, скочио са столице и потрчао да отвориш врата.

А сада ћемо ти испричати шта се за то кратко време догађало у твојем организму.

Звук звона чуле су твоје уши, па су одмах преко нерва послале сигнал мозгу. Оне хелије у мозгу које примају звук се сместа су се „узнемириле“ и то своје узбуђење предале су другим хелијама, онима које умеју да праве разлике између разних врста сигнала. Те хелије, пошто су утврдиле разлог узбуђења, одмах су преко других нерва послале наређења мишићима леђа, трбуха, ногу и руку. И мишићи су се ставили у покрет.

Ти си устао, затворио књигу, одгурнуо столицу и истрачао у предсобље. Ето, колики је посао обавио твој мозак само за тај један минут.

Мозак је командна табла твог организма. Било шта да радиш, било шта да се догађа у твојем телу — ништа се не збива без учешћа мозга. Он прима сигнале од свих органа чула — очију, ушију, језика, коже — затим од плућа, срца, јетре, желуца, црева; он такође издаје наређења свим тим органима и мишићима.

Без помоћи мозга не би могао ни да се крећеш, ни да видиш, чујеш, говориш, мислиш. Чак не би могао ни да дишеш, ни да вариш храну. Мозак управља радом читавог организма и свим твојим мислима, осећањима и поступцима.

Због тога је мозак и устројен толико сложено.

Његов спољашњи део — кора мозга — дебело је свега два-три сантиметра, а састоји се готово из петнаест пута више хелија но што има људи на читавој Земљиној кугли. И свака појединачна од тих безбројних

хелија има своју одређену дужност.

Једна група хелија може да прима само звуке. Друга се „одазива“ само на мирисе. Трећа уме да разликује боје.

Постоје групе хелија које управљају покретима прстију на рукама. Друге групе управљају покретима ножних прстију. Нарочите групе хелија управљају радом срца, плућа, желуца и других органа.

Милиони хелија владају спољношћу говора, певања, читања, писања, цртања. Други милиони хелија чувају у себи све оно што си икада научио и запамтио.

Хелије мозга веома су брзо живе. Оне не подносе ни нај-

мање промене у уобичајеном начину живота. Због сваке маленкости оне почињу лоше да раде, буне се греше, или — и — умирају.

Ако посечеш прст и због озледе „умру“ хиљаде хелија које је нож повредио, ти ћеш после неколико часова добити на том месту много нових хелија и прст ће ти убрзо зарастати.

Међутим, организам не може да поново створи уништене мождане хелије. С оном „запањом“ с којом си дошао на свет треба да проживиш читав живот. Мождане хелије раде непрекидно. И читаво време потребна им је храна, и то десет пута више хране но осталим хелијама.

Због тога се у мозгу налази нагушћа мрежа крвних судова. На релативно малом простору ту је „положено“ 120.000 метара најтањих цевчица кроз које се мозак храни крвљу. За свега два секунда струја свеж крви успева да обиђе све хелије мозга.

Ако дуго седиш у загушљивој одаји у којој има много људи обавезно ће те забоleti глава. Шта мислиш, због чега?

Сваки човек непрекидно удише кисеоник и издише угљену киселину. Ако су у једној одаји затворени прозори и врата ту постепено почиње да по- нестане кисеоника.

Али, хелије мозга не желе да се помире с таквим стањем. Да би их нахранио, организам мора да у крвне судове мозга доставља све више крви. Од тога се крвни судови шире и притискују нежне хелије мозга. Њима то смета и оне почињу да протестују. И ти осећаш да почиње да те боли глава. То ти мозак шаље знак за узбуну: „Брзо на свеж ваздух!“

РЕШЕНА ТАЈНА

Кад год би пас залајао, мадридска глумица Грација Моралес није морала да сачека да зазвони телефонски апарат — подигла би слушалицу и одмах се јавио говорник са друге стране жице. Њој је ово изгледало чудно, а ни рад ниш телефонске централе нису умели ову појаву да објасне све док нису извршили пробне позиве. Један од електричара најзад

је открио „тајну“: једна телефонска жица била је у додиру са балконом гвозденом оградом за коју је пас био везан дугим металним ланцем. Приликом тражења телефонске везе долазило би до електричног додира, слаба струја која би пролазила кроз тело пса узнемирила би га и он је због тога лаждао.

КОНЗЕРВИСАЊЕ КЊИГА

Микрофотографија је доста старог датума, али је први пут практично искоришћена 1870. године, за време опсаде Париза. Тада је Р. Дагрож употребљив голубове-писмоноше да пренесе микроснимке.

Данас је микрофотографија важан фактор у конзервационој књига. Све до краја 19. века библиотеке су имале читаве фотографске лабораторије за снимање оригиналних докумената у истом формату као што је и оригинал.

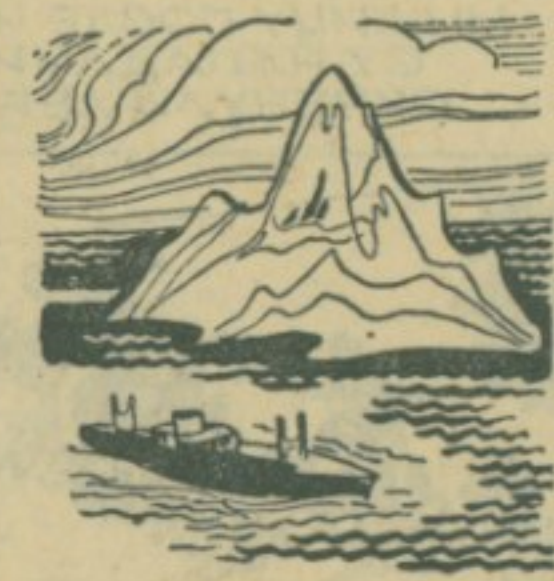
Али откад се појавио апарат „лајка“ израђују се микрофилмови готово у свим великим библиотекама на свету. На тај начин конзервишу се многе ретке књиге и важни документи. С друге стране, библиотеке не морају давати читаоцима своје реткости, него им стављају на располагање копије у микрофилмовима.

Контактна сочива за пса

Сопственик једног пса-бок-сера из Кружхеа, у Енглеској, дао је да се његовом љубимцу ставе испод капака контактна сочива која се и код људи све више употребљавају уместо наочара. Објаснио је лекару да је утврдио да му је пас кратковид јер у последње време не успева да нађе пут до куће.

Џиновска санта

Огроман ледени брег, дугачак 100 а широк 50 км, откинуо се од глечера у Антарктику и скренуо у Јужни Атлантис; истопиће се за седам-осам година кад буде, ношен воденом струјом, доспео испод екватора.

Најдужа

Најдужа линија радио-везе на микроталасима — око 5.000 километара — уведена је између Турске, Ирана и Пакистана. Она има 88 релејних станица и повезује поред Анкаре, Техерана и Карачија, још 20 градова ових земаља.

Намагнетисане течности

Одувек се сматрало да само чврста тела могу бити магнетична и да је то својство неспојиво са течним стањем. Чим се намагнетисани метали истопе и постану течни, они изгубе своју магнетичност. Такав је случај са најраспрострањенијим металом — гвожђем. Овакво гледиште је пре неколико недеља у британском часопису „Нју сајентист“ оповргао физичар др Р. Е. Розенберг. Ако се метал у течном стању помеша с магнетним честицама, истиче истраживач, може се добити намагнетисана течност. Међутим, изложена дејству магнетског поља, она се и даље померава законима течности. Прозлазећи поред кракова магнетна течност ће брже тећи а њен притисак ће порастати.

У Етиопији, у покрајини Еритреји простире се не обична низија од камена и соли која се с правом назива „пакао Африке“. По својим становницима добила је име Данакил. Путници је, ако којим случајем стигну до ње, напуштају брже-боље. Они кажу да на свету нема неугоднијег и негостопримљивијег кутка. Пејааж подсећа на камене вулканске низије Месецевог тла, температуре достижу закарене врхунце, а са неукротивим староседеоцима власти још и данас имају неприлика.

Нигде у свету не може се

наћи сличан терен. Геолози објашњавају да се пре 250 милиона година на истоку Африке морско дно отворило и из његове утробе сукнула лава. Помешана са морским стеном она је образовала територију данашњег Данакила. Створила је фантастичне облике који и данас задивљују и застрашују ретке путнике. У каснијим геолошким периодима територију Данакила је покрило велико слано језеро. Када је оно испарило, остале су наталожене огромне количине соли.

Пошто је некада била морско дно, Данакил је и данас

ПАКАО АФРИКЕ

једна од највећих светских депресија. Она се већим својим делом налази 120 метара испод морске површине. Један њен део је бела сона низија која се цакали на сунцу попут снежних алпских глечера. Дебљина соли на неким местима достиже више десетина метара, а цела низија дуга је 200 километара.

Данакил насељава око 200.000 ратоборних и неприступачних становника. За појасом увек носе ножеве. Стога није чудно што су путеви и саобраћајнице који пресецају Данакил готово пусти. Возачи и путници избегавају ове крајеве и залазе у њих само у случају крајње нужде или ако желе да упознају чудна њене природе. Ратоборност домородаца последица је тога што су они од памтивека морали да бране своја стада од

суседних Гага, који су продирали у њихове области и отимали им стоку. Мушкарац у Данакилу може бити гладан

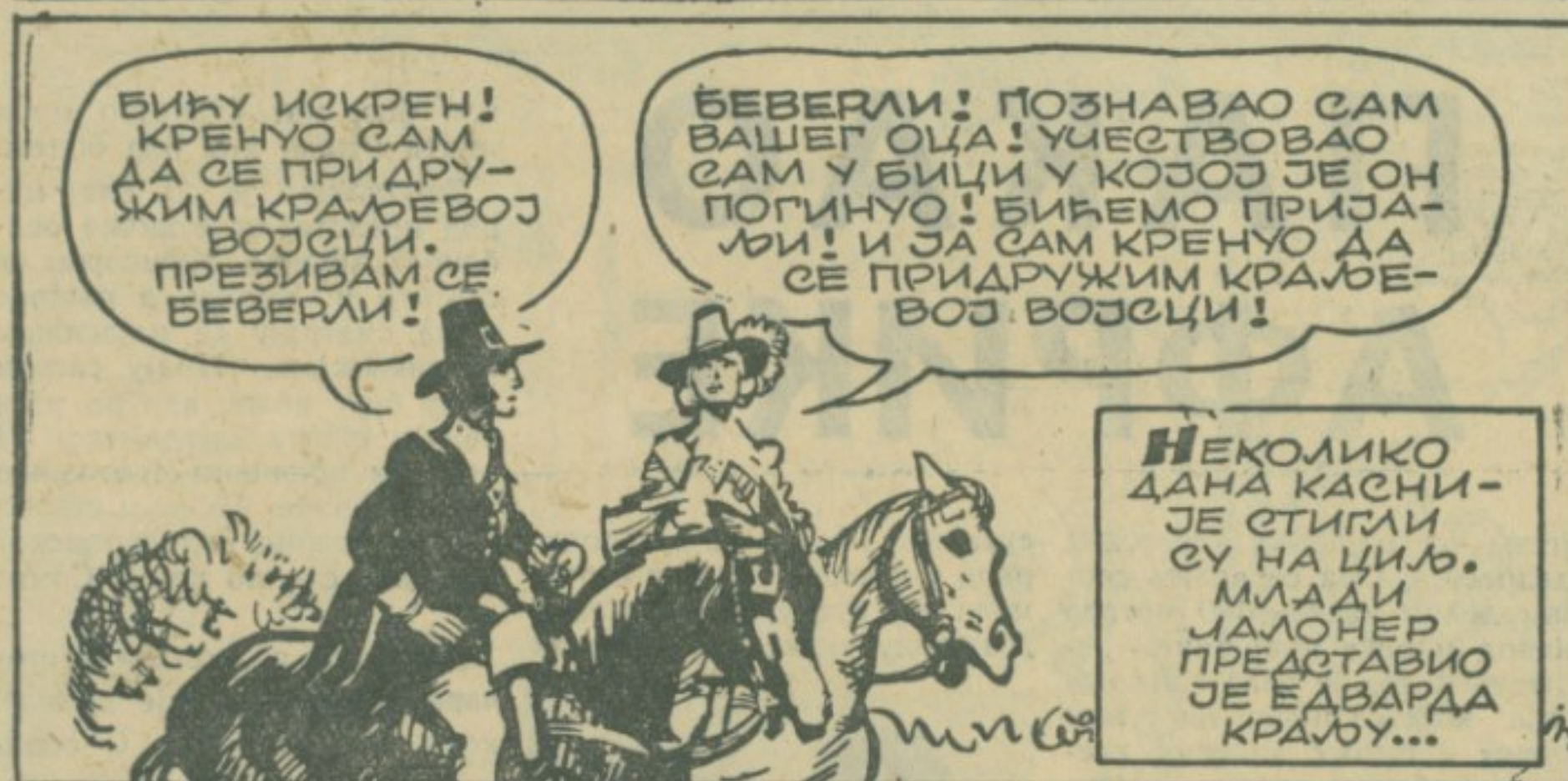
или бос, али обавезно мора имати пушку или бар бодех.

Занимљиво је да овај народ представља етничку особеност Африке. Мушкарци су стасити и кршни, а њихове жене сматрају се најлепшим Африканкама. Имају сасвим црну боју коже, али по раси немају ништа заједничког са осталим црначким становницима Африке. То су у ствари Камити, народ индоевропског порекла, слично као и Сомалци.

Данакил су номади и сточари и највише гаје камиле, козе, овце и зебре. С обзиром на несташницу воде највеће богатство у Данакилу су бунари. Земља не представља вредност и за њу се нико не ожима. Међутим, покушај да одузме суседу бунар, неминовно се плаћа главом.

Данакил је један од највреднијих крајева света. Просечна годишња температура у Асабу износи преко 30 степени изнад нуле, а дешава се да се температура данима не спушта испод 55 степени у хладу. На сунцу су у више махова забележене температуре од 70 степени!

ДЕЦА ИЗ НОВЕ ШУМЕ

ЗАШТО КАЖЕМО...

ПАДЕЖ

Граматички термин „падеж“ постао је од старогрчке речи „птозис“. Међутим, у основу овог научног термина Грци су положили реч која је била далеко од науке. „Птозис“ је првобитно означавао „распоред“ разних комбинација у игри пилицима. Затим су овим именом почели да називају и разне облике имена и речи које се добијају при њиховом мењању по падежима.

ОСТРВО

На први поглед тешко је за пазити било какву везу између речи „острво“ и „струја“. Првобитно се острвом називао део суве земље око којег је струјала, текла река. Због тога су се некад острвима називала само острва у рекама, а тек касније је тај назив прихваћен за свако копно које је са свих страна окружено водом.

НАГРАДИТИ

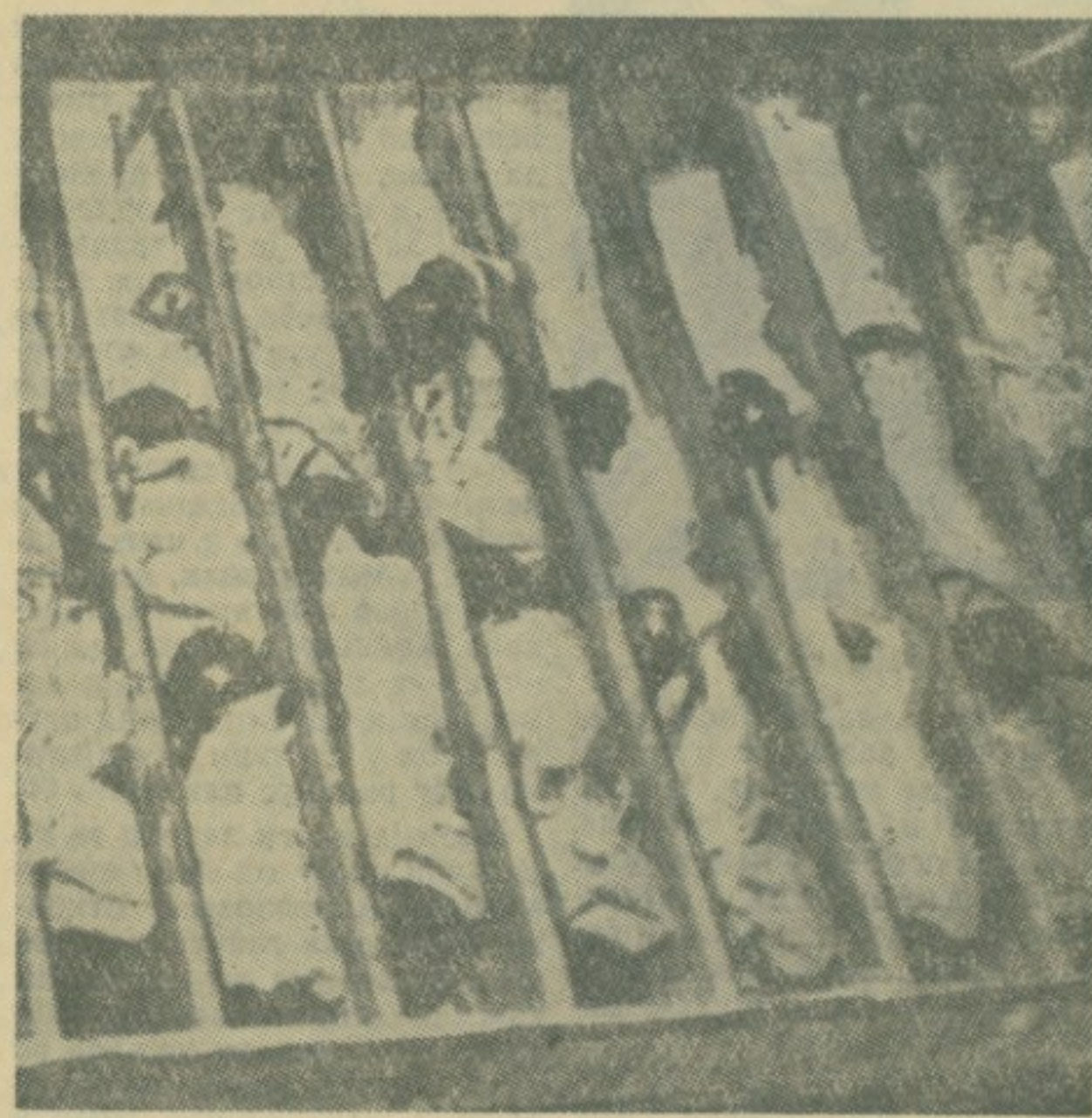
Реч „наградити“ и „награда“ постале су од старословенске речи „град“ која, за разлику од данашње, није означавала велику варош већ утврђено насеље, неку врсту тврђаве.

За учињене услуге средњовековни владари награђивали су своје вазале, дворане и истакнуте војсковође тиме што би им поклонили „град“ или им дали дозволу да такво утврђено насеље себи сазидају.

КОЛИБРИ У ВАТИ

Амерички орнитолог Китон Линт успео је да улови у бразилској џунгли 105 колибрија и да их пренесе до Калифорније а да при том није угунила ниједна од ових дивних птичица. Наравно да су предузете све мере предострожности. Уместо да буду транспортоване у кавезима при чему би страдало њихово скупочено перје, птице су биле завијене у вату и поређане у сандуке специјално начињене за ову сврху. За време целог пута птице су храњене помоћу цупле зашећереном водом.

ПРАПТИЦА С РЕПОМ ГУШТЕРА

Научници су раније били мишљења да су птице настале почетком терцијера, дакле пре 60 милиона година. Међутим, овај став побија налаз у околини немачког града Соленхофера. Тамо је у мајдану шкриљца, 1881. године пронађен најпре отисак птичијег пера, нешто мало доцније у

близини отисци пера и костију целе птице. Претпоставља се да је била велика као петла, а њено упадљиво обележје био је реп као у гмизавца, са 24 окоштала пршљена. Зоолог Херман фон Мајер назвао је ову животињу „археоптер“ — праптица. Откриће праптице са репом гу-

штера у Соленхоферу потврђује да су птице свакако живе већ пре 120 до 200 милиона година. У одређивању старости научници су се у прављали према стенама у којима се пронађу остаци животиња и људи, односно њиховој старости.

ПРВИ РЕНДГЕНСКИ СНИМАК

Рентгенов епохални проналазак био је у Бечу примењен раније но у другим градовима света. Пре но што је еванџијом објавио своје откриће, професор Рентген је упутно једно писмо свом пријатељу, примаријусу бечког Физикалног института. Замолио је колегу професора

Екснора да у свом институту испита чудесно својство икс-зрака, који су касније названи Рентгеновим именом. Већ у децембру 1895. године у Бечу је начињен снимак металних тегова смештених у затворену дрвену кутију. После неколико дана

лекарски кругови у Бечу били су упознати са фантастичним особинама Рентгеновог проналазак. Бечки лекарима је успело да 28. децембра 1895. први пут искористе икс-зраке у медицинске сврхе. Тог дана је помоћу рендгенских светлених таласа направљен снимак пушчаног зрна које се заглавило у мишици једног ловочувара. Локализација овог метка није могла бити извршена помоћу дотада примењиваних сонди. Овај први рендгенски налаз умногоме је олакшао интервенцију хирурга при вађењу страног тела из шумаревог мишице.

Медицински саветник бечке клинике др Кајзер, написао је у току децембра 1895. године још три рендгенска снимка. То су снимци појединих делова људског тела, начињени и овековечени на фотографским плочама. На једном од тих снимака приказан је необичан феномен: двоструки ножни палец левог стопала.

Бечка штампа писала је о томе необичном рендгенском снимку 1896. године. „На фотографији се види лева нога једне девојке — каже се у овој новинарској информацији. — Јасно и недвосмислено фотографија приказује постојање и положај једне израстине на горњем пршљену ногног палца. Израстлина се налази на бочној страни прста. Овај снимак је до те мере пластичан да хирурзи са лакоћом могу да одвоје овај деформитет са палца, што омогућује пацијенту да поново стекне сасвим нормално стопало.“

РАДНА СОБА ВИКТОРА ИГОА

Велики француски писац Виктор Иго био је седамдесетих година прошлог века идола Француске. Млади песници и књижевници, глумци, драмски писци и редитељи, тражили су увек када им је било најпотребније помоћ и савет старог Игоа. Почетком осме деценије XIX века Иго је ушао у седам десет другу годину живота. Тада је становао у удобном апартаману у улици Ларошфуко. Међутим, његова радна соба остала је скромна и оскудна намештена као што је увек била. Кад је радио Иго није волео да буде оптерећен било каквим декором. У његовој радној соби налазило се један гвоздени кревет, две столице и једна даска причвршћена на зид. Она му је служила за ослонац када је писао. Јер, Виктор Иго је увек радио стојећи.

ПРОНАЂЕН ДИНО- САУРУС СТАР 116 МИЛИОНА ГОДИНА

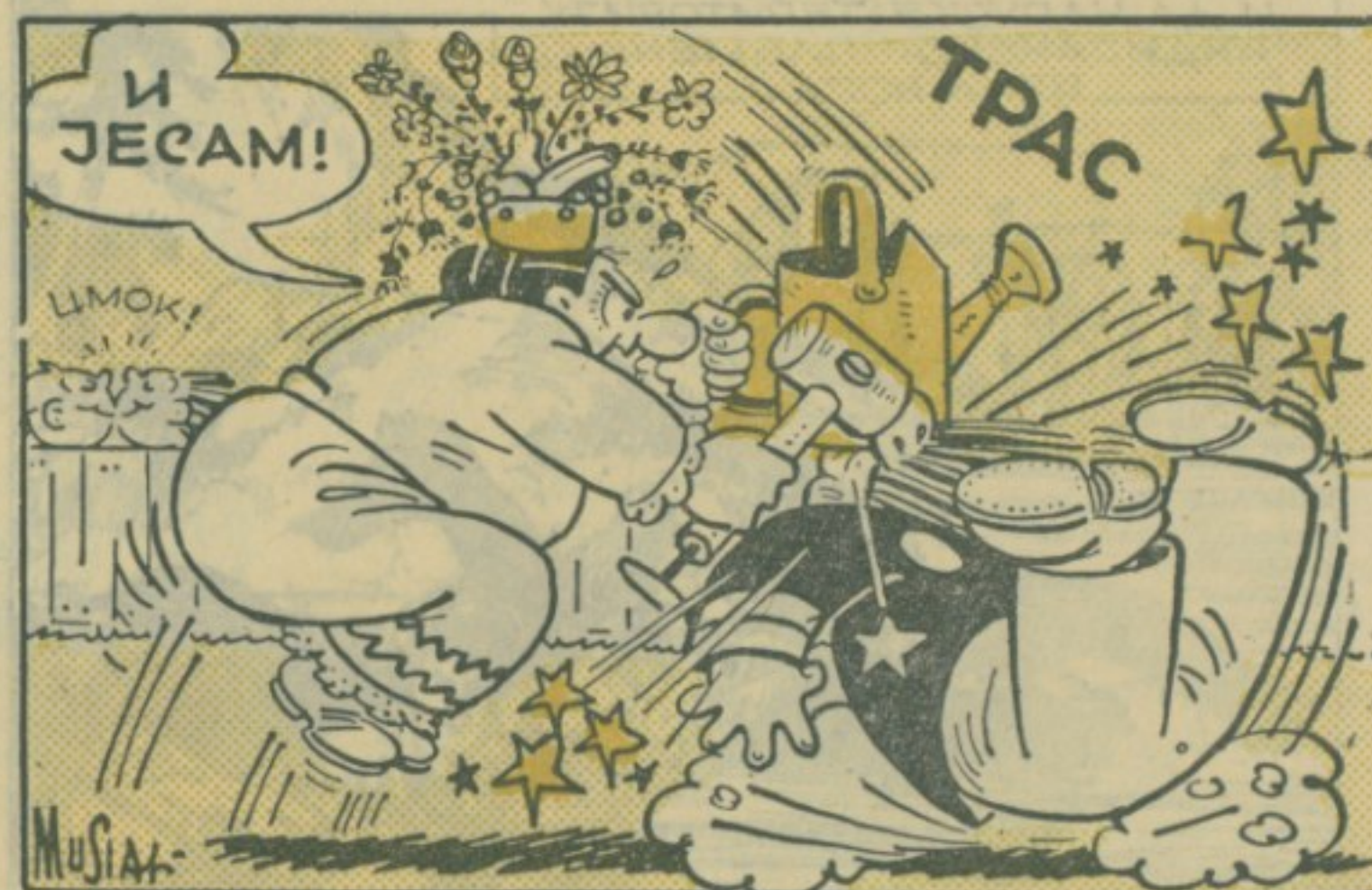
Амерички професор Џон Осборн, познат под надимком „ловац диносауруса“, пронашао је у долини Биг Хорн и реставрирао костур једног диносауруса дугачког 25 и високог 7,60 метара. Датација је показала да је овај биљојед, који је близак сродник гвано дона, стар 116 милиона година. Појавио се на Земљи око 20 милиона година после камптосауруса а 30 милиона година пре хадросауруса. Вест о открићу диносауруса примљена је у научном свету с одушевљењем јер животиња представља карикатуру која је недостајала у линији еволуције великих рептила.

РЕТКЕ ЛЕПЕЗЕ

На пролећном сајму антиквитета у Лондону, поред осталог, биће изложене први пут ретке лепеке. Оне потичу из колекције коју је сакупила једна жена за 20 година, а садржи 250 примерака. Већина изложених лепека потиче из 18. и 19. века и рад су француских мајстора. Код лепека се цени уметничка вредност, занатско савршенство, лепота материјала и веза с историјом.

Биће изложене такође и енглеске, италијанске, кинеске и америчке лепеке као и јапански изум лепека која се склапа.

ШАПУТАЊЕ ПРЕКО ОКЕАНА

У свету постоји сто милиона телефонских апарата. Готово сваки од њих може да се повеже са 99,999,999 других на земљиној кугли.

Историја прекоморских каблова почиње 1851. године. Тада је успостављена линија Канале-Довер. А у то време нико није ни помишљао да ће 1955. године из једног специјалног брода бити „бачено“ на морско дно 12 милиона долара у виду 3.700 километара телефонског кабла.

Први покушаји нису увек успевали: или се кабл прекинуо на половини пута, или није могао да издржи огроман притисак у највећим дубинама, а требало је да траје 60

до 70 година. Да би се на другом крају кабла могле јасно да разумеју речи, постављани су ту и тамо појачивачи. А на тим местима не чује се тихо шапутање него гласно зујање и брујање. Између Старог и Новог света и обратно може се обављати 36 разговора истовремено. То за данашње потребе није довољно па се стога већ помишља на проширење подморске кабловске мреже.

Морско дно се непрекидно испитује да би се утврдило да се нису створиле оштре избочине које би могле да доведу до прекида скуких каблова, а

самим тим и до прекида телефонске везе између континента.

Пре но што брод полагач пође на пут, исправност каблова мора се још једном проверити и сачекати метеоролошки извештај. Полагач каблов исплови често и ради оправки. У том случају на њему се налазе кранови који извлаче кабл да би био очишћен од муља и алги. Према потреби оштећени део замењује се новим. При враћању исправног кабла на морско дно мора се строго пазити да буде положен тачно на своје раније место.

ХЛЕБ ИЗ ПАРИЗА ЗА ТОКИО

Париски пекар Пјер Поалан сваке недеље авионом „Ер Франса“ шаље у Токио неколико квинтала хлеба једном тамошњем ресторану. Цена хлеба на лицу места: 20 франака килограм.

БРИЈАЊЕ У АУТОМОБИЛУ

Приликом дугих путовања аутомобилом за возача не постоји више проблем у погледу бријања. У Француској се већ продаје електрични апарат за бријање који се прикључи за апарат за цигарете који постоји у колима или на обичну батерију.

УГАЉ С МИРИСОМ

Шипке дрвеног уља који мирише на разне пољске биљке мајчину душицу, лорбер, морач, рузмарин итд. у кеси од специјалне перфориране хартије, продају се у париским робним кућама. Служе за потпалу ватре, а да се руке не упрљају.

Један од најбољих зналаца и испитивача српско хрватског језика Бура Даничић прикупио је и извештај број народних пословица. У њима је тражио и нашао не само народну мудрост, већ и законе нашег језика у његовом збијеном, пословицином, лаконском изразу. Једна од тих пословица гласила је: „Цар да, али Бућа не да.“ Кад је Даничић забележио ту пословицу, она је већ давно била нејасна, иако још у употреби. Константин Јиречек, велики зналац историје нашег народа пошао је трагом те пословице, објаснио је и у њој сагледао читаво једно раздобље наше давне прошлости. У тој пословици имамо два субјекта: „цар“ и „Бућа“. Ко су они били?

Први субјект — то је цар Душан, а други — Бућа, био је његов министар финансија, ризничар, или протовестијар, како су се на византинском царском двору називали управитељи дворских и државних

»Цар да, али Бућа не да«

финансијских послова. Државни иметак наших средњовековних држава називао се „ризница“ (риза-одећа, свечано одело, црквена одежа) и то према византинском термину који је имао исто значење (вестиларион), да би се после под тим називом подразумевало све благо које се чува у посебним одајама над којима бди протовестијар, министар царске благајне. Испрва су нашим средњовековним државним ризницама управљали казнаци-благајници. Међутим, кад су се финансијски послови развили и државне новчане потребе постале веће, они су постали нижи државни чиновници подређени великом протовестијару.

Ове службе обављали су на владарским дворovima у Србији и Босни углавном познати трговци и угледни грађани из приморских градова, нарочито из Котора. У том се звању нарочито истицала чувена которска властeosка породица Бућа или Бућић, која је од давнине одржавала живе трговачке везе с унутрашњим областима српске и босанске државе. Њен најстарији члан помиње се у которским архивским документима као савременик Стефана Немање, великог жупана рашке државе. Међутим, од свих чланова породице Бућа најпознатији и најистакнутији био је Никола, министар финансија цара Душана. Већ за време Стефана

Дечанског, Душановог оца, Никола је био закупник царина у Србији (1327), а поред тога управљао је и државном ризницом. Царина је представљала значајан извор прихода за државу и давала се под закуп на једну до седам година, и то највише трговачким цеховима Которана или Дубровчанима, а и појединцима из ових приморских градова. Никола Бућа је био изванредно вешт и у финансијским пословима, а поред тога, изгледа, и врло штедљив: супротстављао се чак и својим краљевским и царским господарима кад би им се прохтело да дубље заграбе у ризницу да би наградили своје мишенике. Тада би, протовес-

тијар „месер (госпар) Никола из Котора“, и цару Душану узвикнуо: Не! — И овај би се, ваљда увиђајући да се ни царско благо не може баш тако олако да харчи, повукао пред упорним разлозима протовестијара и опозивао своју одлуку. Госпар Нико Бућа, чији је патрицијат био старији и од царске лозе Душанове, није уступку ни пред ласкавим владарским обећањима и, како би се данас рекло, „сторирирао“ је многе великодушне и расипничке царске налоге. Разуме се да су због тога поједина властела и царски најамници били огорчени, али госпар Никола чврсто је остајао при својој: „Не дам!“ Такав његов став мора да се про-

чуо и у народу до којег је ипак стизао понеки глас из царских дворова. Свакако да се властела и у својим домовима тужила на „Латина из Котора града“, који је кад се тиче парачи и од самог цара. Тако је и настала пословица: „Цар да, а Бућа не да.“

Племенити госпар Никола Бућа, син Петров, из Котора верно је служио два српска владара: краља Стефана Дечанског и његовог сина цара Душана. То сведочи да је знао свој посао. Сва Душанова освајања он је финансијски припремао, давао из државне ризнице новац и будно пазиво како не би остала празна.

Никола Бућа умро је у Србији године 1354. а кад се родило, не зна се. За Србију је везао цео свој живот. Као за поведник которског одреда учествовао је 1330. године у чувеној бици на Велбужду у којој је бугарска војска била тешко поражена. Његовим заузимањем Дубровачког Републике добила је од цара Душана град Стон и полуострво Пељешац, те га је стога уврстила у ред своје властеле и даровала му палату у Дубровнику и посед на Пељешцу.

Међутим, смрћу госпара Николе из царског града Котора не прекида се учешће члана нове знамените породице Бућа у пословима српске и босанске државе. Упоредо с Николом у држави цара Душана деловао је као дипломата његов брат Михаило. Био је царев посланик у Венецији на преговорима о савезу Млетачке Републике и Србије против Цариграда. Њихови синови су дужност министра финансија на двору цара Уроша, а Иван Бућа на двору кнегиње Милице и деспота Стефана Лазаревића. Када се прогласио и краљем Србије босански краљ Твртко I трудио се да у Босну пресели дворску власт и службе као и церемонијал српског двора. Његов први протовестијар био је неки поп Ратко из Дубровника, али га је убрзо заменио Трифун Бућа, унук чувеног госпара Николе.

Которска властeosка породица Бућа била је по женидбеним везама у сродству с Црнојевићима у Црној Гори.

У народној традицији, међутим, име Николе Бућа није сачувано само у пословици: њему је дато и посебно место „верног слуге“ који својим животом брани законитог наследника цара Душана — „нејаког Уроша“. Писар Орбини, Дубровчанин, писао је о њему и анатемисане историје „О словенском царству“ (1601) користио се обилато у свом делу народним предањем. Царски протовестијар Никола Бућа, и ако старац, према Орбинијевом казивању, погинуо је крајем бране свог младог господара цара Уроша. И једни и други пали су посечени сабљом краља Вукашина. Тако је казивао предање. У ствари, Никола Бућа умро је још за живота цара Душана и није доживео пропадање државе чијом је ризницом управљао више од двадесет година.

ДЕЈВИ КРОКЕТ И БЕЛИ ИНДИЈАНАЦ

ТРАЖИ СЕ ТИШИНА

Према недавно спроведеним анкетама америчких саобраћајних компанија испоставило се да путницима највише одговарају вагони за непушаче. Према тој анкети изгледа да су пушачи више склони разговору и прављењу познанстава у возу неголи непушачи. Међутим, све већи број путника жели тишину у току путовања и нема воље да прави познанства и води дуге разговоре. Тако је, на пример, у једној анкети од 8.000 путника више од две трећине изјавило да жели да путује вагонима за непушаче. Интересантно је да је међу њима било и пушача. Они су се одрицали пушења само да би путовали у миру и тишини. Пошто су вагони за пушаче остали скоро полупразни, компаније су један део вагона за пушаче преуредиле у вагоне за непушаче.

СУДБИНА ДВОЈНИКА И САМОЗВАНАЦА

СТРЕЉАН У ЗОРУ

„Најхрабрији међу најхрабријима“ — говорио је Наполеон за маршала Неја. И његова судбина обавијена је тајном.

Када је Наполеон био дефинитивно поражен и прогнан на острво Света Јелена, маршал Неј је по наређењу Луја XVIII био стрељан крај зидла Луксембуршког парка.

Ако је веровати историјским документима то се догодило у сам расвет дана 7. децембра 1815. године.

Четири године касније на другој страни океана, у Северној Каролини, појавио се човек који је себе називао Питер Стјуарт Неј. У то време у Америци је било много Француза, бивших бонапартиста, који су емигрирали после повратка Бурбона на француски престо. Они су одушевљено поздрављали тог човека као маршала Неја. Када га је пуковник Лехмановски, пољски официр који је годинама служио у Наполеоновој војсци, случајно срео

на улици, са сузама у очима стао је да при свог бившег команданта.

Двадесет седам година — све до смрти — Питер Неј је

био учитељ у Америци не откривши никоме своју тајну.

Познати криминалистички стручњак Давид Карвало, чије је мишљење било пресудно у коначном решењу познате Драјфусове афере, заинтересовао се за личност Питера Неја. Извршивши де-

таљну анализу писама маршала Неја и сачуваних белешки учитеља Питера Неја, установио је потпуну истовестност рукописа. Маршалова писма упућена Наполеону и белешке у школском дневнику били су написани истом руком!

Изгледало је да је историјска загатка решена. Али, одмах су се нашли стручњаци који су тврдили да Карвало није у праву. Тајна је и даље остала — тајна.

СИН СУКНАРА УЗИМА СКИПТАР

Римске легије нанеле су тежак пораз Македонији. Земља је лежала у рушевинама, цар Персеј био је убијен. Његов син и наследник Филип погинуо је још раније. Народ је био безглављен и није било човека који би могао да га дигне

на борбу против Рима. И тада се у Македонији појавио Андрикс. Историјар Полибије пише да се појавио изненада, „као да је пао с неба“. Називао је себе сином цара Персеја — Филипом. Најубедљивији доказ за то тврђење била је његова поражавајућа сличност са Персејем. Чак га је и тракијски цар Терес, који је био ожењен Персејевом сестром, признао за Филипа. И као Филипу, Персејевом сину, дао му је команду над својом војском за борбу против Рима. Други тракијски цареви, један за другим, такође га признају. Андриксу стижу посланства из Византије и Картагине. Називајући га Филипом, изасланици ових земаља обећавају му подршку у борби против Рима.

Ко је био тај човек који је ставио себи на главу круну цара Македоније? Тит Ливије је тврдио да је био човек

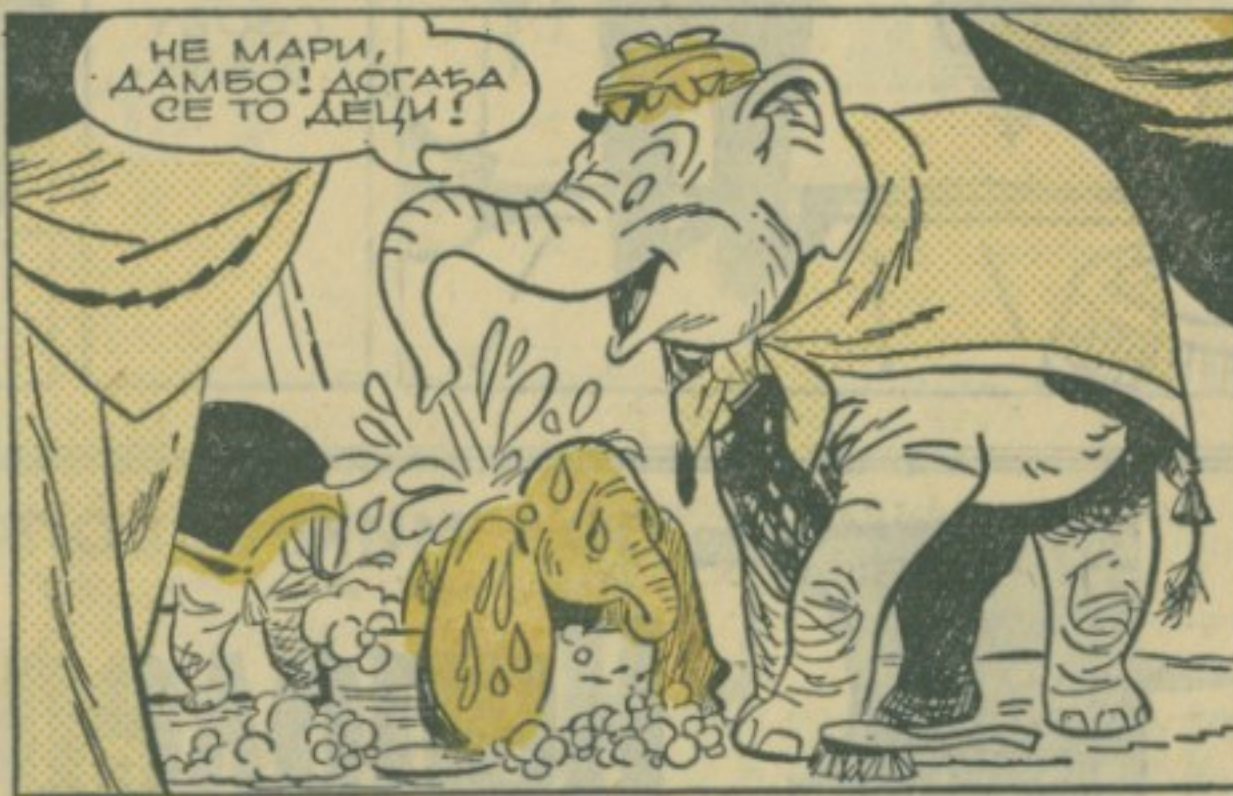
ниског порекла, син неког сукнара. Није никакво чудо што и други римски историчари деле Ливијево мишљење. Јер, у питању је непријатељ Рима. А може ли се непријатељ више понизити но кад му се припише „неплеменито“ порекло? Напротив, грчки историчар Паузаније, демантује Ливија, тврди да је Андрикс заиста био син цара Персеја.

Андрикс је однео низ сјајних победа над римским легијама, али је на крају ипак био поражен и заробљен. У тријумфу који је поводом тога приређен у Риму, водили су га везаног иза двоколице његовог победника. Убрзо затим био је погубљен.

Каснијим истраживачима остало је само да леме копча у споровима око ни досад неодогањене тајне: ко је у ствари био Андрикс? Филип син или самозванец?

WALT DISNEY

ДАМБО

ПИСМА ЧИТАЛАЦА

Поштована редакцијо,
Замолит бих вас да објавите адресе које ми је један пријатељ послао из Туниса. Они који их шаљу желе да се дописују с младим Југословенима на француском језику.
Halouani Mustapha
Rue Condé № 7
TUNIS — TUNISIE
Boubaker Hédi
Ribat Commer
SOUSSE — TUNISIE
Najjar Néji
instituteur à l'Internat primaire
de SBETLA — TUNISIE

Има 22 године, учитељ је.

Hedi Hekib
52, Cite gouvernorat, 52
BEJA — Tunisie

23 године, запослен је у једној великој болници. Воли плес, књиге и модерну музику. Осим тога скупља разгледнице и проспекте.

Trimèche Kalifa
Rue Docteur Cassar, Escalier B, 3a Batiment Appartement № 1B1
Tunis — Tunisie

Има 19 година, воли математику, спорт, филмове и скупља разгледнице.

Taoufik Dandoumi
Recette Des Finances
Ariana — Tunisie

Има 22 године, ради као службеник у заводу за финансије. Размењивао би разгледнице.

Унапред захваљујући стална читатеља из Приштине

Као сталан читалац „Забавника“ молим вам да у оквиру ваше рубрике „Писма читалаца“ објавите двије адресе омладине из ЧССР. Оне би се радо дописивале, на руском или нашем језику. Средњошколке су те се надају да ће им се читаоци „Забавника“ јавити:

Њихове адресе:
Zdenka Dajlova
Zakolany 70
Okg. Kladno — ČSSR
Eva Blechova
Promyslova 2825
Kladno — ČSSR

Ваш редовни читалац из Раше

Зовем се Марић Михаило. Ученик сам II год. Бродарске школе ученика у привреди. Имам 19 година. Желео бих да се дописујем са друговима и другарицама из наше земље.

Марић Михаило
Београд — Дунавска бр. 34

ОПАСАН ЛОВ НА ОРХИДЕЈЕ

Цветом орхидеје векови су се подједнако одушевљавали песници, ботаничари и одгајивачи цвећа. Дешавало се да страсни љубитељи орхидеја продају читава имања да би дошли до најрежих примерака, а смели пустолови стављали су и живот на коцку да би у најдивљијим крајевима света открили још непознате цветове ове биљке.

Од оног дана средином 18. века када су је први путници донели из егзотичних крајева у Европу па доскора, орхидеју је обавијао вео тајанствености. Већ први податак да орхидеје израстају из стабла дрвећа и живе без земље и корена изазвао је сумњу једних и усхићења других. У ствари, од преко 10.000 врста орхидеја које данас постоје, велика већина живи у земљи као и остале биљке. Међутим, тропске орхидеје епифите (Epiphyte), најлепше и најређе од свих, живе тачно онако како је то описао непознати путник из 18. века.

Орхидеја епифита је заиста необичан цвет. Она може да опстане само у веома влажним и тамним пределима густих тропских прашума. Њена главна храна је — водена пара. Ова каприциозна краљица цвећа има некад само један цвет, а некад и пет до шест хиљада најдивнијих украса који стаблo циновог јаванског дрвета претварају у бокор чаробних боја и мириса.

Орхидеје шире најјачи мирис у биљном свету, често да те мере опијајући да се неумерени љубитељ цвећа од њега може и онесвестити. Међутим, неке врсте орхидеја, као што је лороглоса, шире неопходив смрад, тежи од жлезда твора. Орхидеје имају цветове разноврсне по боји и облику. Тако је врста позната под именом „нина дормида“ верна слика успаваног детета коме руке служе уместо узглавља. Прва одгајена орхидеја епифита цветала је у чувеној лондонској ботаничкој башти Кју 1810. године. Европљани су уложили огромне на-

поре док нису успели да одгаје прве орхидеје на тлу Старог континента. Да би проучио начин живота орхидеја Жан Линден путовао је у Кубу, Мексико, Колумбију и Венецуелу. Захваљујући његовим напорима број врста орхидеја у ботаничкој башти Кју порастао је са 60 из 1826. године на 830 у 1850. години.

У исто време растао је и број љубитеља и одгајивача орхидеја у Европи. Данас се у Енглеској издаје часопис „Орхидофил“ посвећен искључиво орхидејама. Понеки љубитељима полази за руком да у стакленим баштама одгаје примерке изванредне лепоте. Тако је у топлој Ротшилдовој леји 1887. године цветала орхидеја „Renanthera Zowi“ са 26 петелјки дугих преко два метра и 650 цветова!

Страсни скупљачи орхидеја отимају се тако рећи о најлепше цветове, не питајући за цену. Може звучати парадоксално, али ниједан расни коњ до данас није продат за толики износ као цвет орхидеје. Поједине орхидеје плаћају се 10 до 12 милиона старих динара, а један имућни енглески љубитељ цвећа платио је црвено-бело-жуто орхидеју из Мексика око 60 милиона старих динара.

Да би дошли до нових и лепших примерака орхидеја, велике стаклене баште које се баве продајом цвећа шаљу у дивље тропске пределе читаве ловачке експедиције. Занимање ловца на орхидеје је веома опасно, толико опасно да је то тово потпуно ишчезло. Одржало се само још у Јужној Америци.

Један од најпознатијих ловца на орхидеје Ернест Лондорф објавио је недавно књигу „Ловци орхидеја“ у којој описује многобројне опасности са којима се у току својих трагања суочио. У неискитаним прашумама Амазоније смрт вреба на сваком кораку. Неподношљива тропска врућина на пуна алаге притискује и гуши, ноге пропадају у мочвар-

но тло, циновски крокодили вребају, у шипражју, скривене у зеленилу испреплетених лијана, гмижу опасне змије. Најопаснија је змија сукурија. Она живи у води и на дрвећу, а на жртву се устремљује брзином муње. Исто су тако опасне и мравље војске које у густим редовима прекривају велика пространства и уништавају све на свом путу.

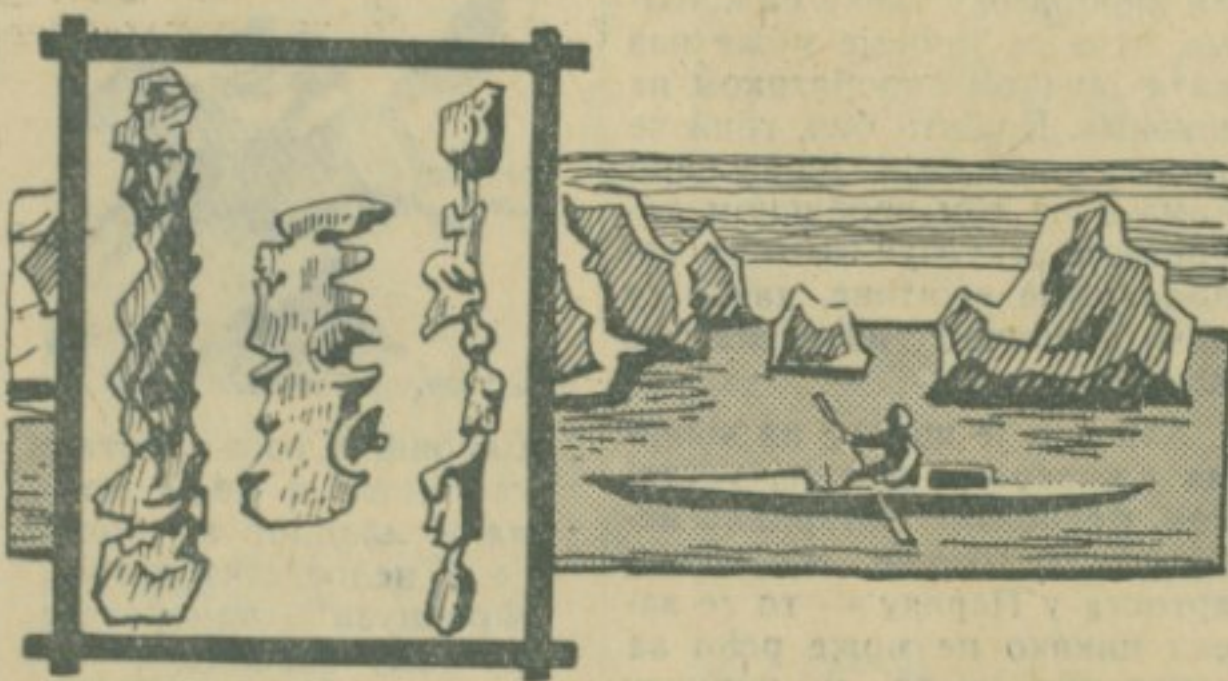
Ловци орхидеја се недељама пробијају кроз негостољиву прашуму. Уз пут им је једина храна месо мајмуна. Највећи проблем представља им загађена и муљевита вода. Само у тим пределима ловци могу наћи на чаробно лепе цветове орхидеја боје пурпура или злата, невиђених плаветних или зелених прелива.

Неки пут ловца послужи срећа. Призор који је Лондорф на крају свог путовања доживео не може се ни описати, нити га може камера дочарати. На једном пропланку угледао је бокоре најлепших орхидеја које је икад видео. Домороци, примитивна индијанска племена не смеју да закораче на таква места јер сматрају да су она настањена злим дусима. Њихово постојање држе у највећој тајности. У ствари, ливаде са најлепшим цвећем заиста крију у себи опасности. Мириси хиљаде цветова тако су опојни да доводе до онесвештавања а могу проузрокова-

ти и смрт. Стога најлепше цветне баште у природи не посећују ни лептирови, ни инсекти, ни птице. Окружене су вечном, непомућеном тишином. Ту влада прави гробни тајан. Чудном игром природе најлепше цветне ливаде на земљи постале су поља смрти.

ВЕШТАЧКЕ ТРЕПАВИЦЕ — ОПАСНОСТ ЗА САОБРАЋАЈ

Женска мода тражи све веће жртве од жена. Тако се сада појавила мода вештачких трепавица у Америци. Те трепавице се праве од пластике, коњске или зечије длаке. У току ноћи вештачке трепавице се скидају, а њихово поновно намештање захтева доста времена. Али, мало је ко веровао да ће се полиција умешати у женску моду. Наиме, саобраћајци су забрањили женама које носе вештачке трепавице да возе кола пошто је утврђено да се кроз вештачке трепавице тако слабо види, као, на пример за време најгушће магле. Сада жене имају да бирају: или волан или вештачке трепавице.

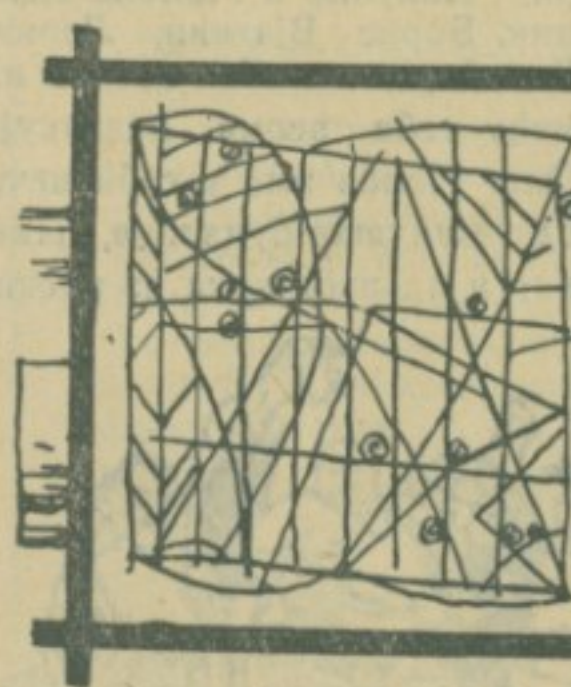

КАРТА ГРЕНЛАНДСКИХ ЕСКИМА ИЗ ТРИ ДЕЛА КОЈИ СЕ УЗАЈАМНО ДОПУЊУЈУ. У СРЕДИНИ ЈЕ ОСНОВНИ ДЕО КАРТЕ КОЈИ ПРЕДСТАВЉА ПУТ ИЗМЕЂУ ДВА НАСЕЉА. ВЕОМА СЛОЖЕНА РЕЗБАРИЈА У СТВАРИ ЈЕ РЕЉЕФ ОВАЛЕ. ДЕВО, НА ДРУГОМ ДЕЛУ КАРТЕ, ПРЕДСТАВЉЕНО ЈЕ ОСТРВО У БЛИЗИНИ ОВАЛЕ. НА ДЕСНОЈ СТРАНИ СУ ДЕТАЉИ ПОЛУОСТРВА КОЈЕ СЕ НАЛАЗИ ИЗМЕЂУ ДВА ФЈОРДА.

У једном од својих писама шпанском краљу Карлу V, освајач Мексика Фернандо Кортес је писао: „Висок ниво картографије древних Инка нагони нас на претпоставку да је код њих морала постојати нека државна институција која се бавила проучавањем Земљине површине, са стављањем и чувањем географских карата. Шеме и карте начињене с великом вештином достижу висок технички и уметнички ниво“.

Ми смо навикли на географске карте исцртане или одштампане на хартији. А од чега су их правили наши преци? Они су најчешће користили већ готове материјале које им је пружала природа: кору од дрвећа, животињске кости. У њих су урезивани веома сложени цртежи који

представљају обалу мора, заливе, реке. У ствари, те карте више подсећају на рељефне моделе једног географски уско ограниченог подручја.

ОВАКО ИЗГЛЕДА НАВИГАЦИОНА КАРТА ДОМОРОДАЦА МАРШАЛСКИХ ОСТРВА. РЕШЕТКА ИСПРЕПЛЕТАНА ОД ПАЛМОВОГ ЛИШЋА НАМА НИШТА НЕ КАЗУЈЕ, АЛИ ЗА СМЕЛЕ И ОД ВАЖНЕ ДОМОРОДАЧКЕ МОРЕПЛОВЦЕ ОНА ЈЕ НЕЗАМЕНЉИВ „ПУТОВОД“ КОЈИ ИХ ОВАВЕШТАВА О МОРСКИМ СТРУЈАМА И ПРАВЦУ ВЕТРОВА. ПОМОЋУ ЊЕ ОНИ НАЛАЗЕ ТАЧАН ПУТ ИЗМЕЂУ РАЗЛИЧИТИХ ПУНКТОВА

Мапа од палмовог лишћа

Понекад су модели прављени од разнобојних нити испреплетених на одређен начин или од палмовог лишћа. За те „мапе“ привршиване су мале шкољке које су означавале острва и атоле.

Карте већих насеља и градова урезиване су у велике камене блокове и на њих су „уцртаване“ главне улице и означавање јавне зграде. Постојале су чак и карте космичког простора. На њима је крупно драго камење представљало светла небеска тела.

Још у самом почетку свог постојања људи су у попузи за храном морали стално да

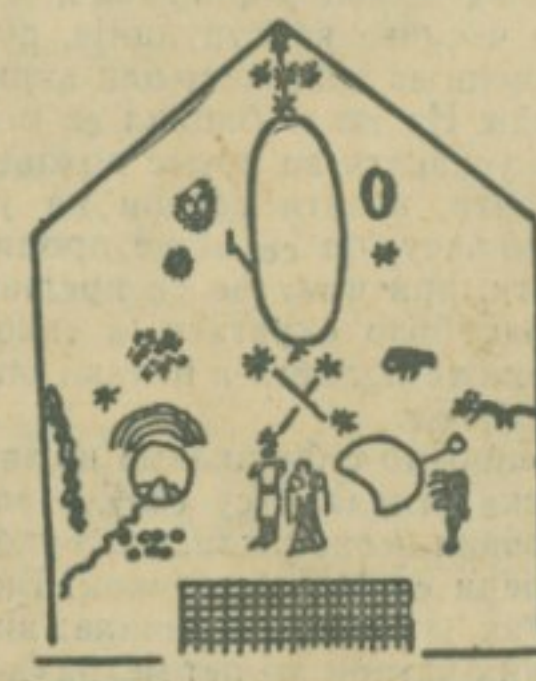
се селе из једног краја у други. Због тога је често тачно познавање правца и растојања било у правом смислу реч

ЗУМЕРАНГ НА КОМЕ ЈЕ СТАНОВНИК АУСТРАЛИЈЕ ШЕМАТИСКИ НАЦРТАО РЕЉЕФ СВОГ КРАЈА

чи питање живота или смрти. То је и био узрок што су још наши давни преци правили моделе околине по којој су се кретали.

Те примитивне мапе, у којима неупућени тешко да би нашли икакву сличност с данашњим географским картама, често су биле од велике користи истраживачима. Године 1880. неки истраживач

КАРТА КОСМОСА У ЈЕДНОМ ХРАМУ СТАРИХ ИНКА. НА ЊОЈ СУ ПРЕДСТАВЉЕНИ СУНЦЕ, МЕСЕЦ И САЗВЕЖЂЕ ЈУЖНИ КРСТ.

који се спремао на дуго путовање ка југу Јужне Америке замолио је једног Индијанца да му на европској карти покаже најпогоднији пут. Индијанац је одгурнуо карту, а затим је кажипрстом цртао на песку другу, означавајући на њој рељеф и основне пунктове пута. Истраживач се уверио да је Индијанчева скица била много тачнија од његове карте.

БОЉИ ОД РОБИН ХУДА

Бацање стреле било је веома омиљено у Енглеској и то све донедавно. Јоркширски стрелци постигали су такве рекорде да би их тешко надмашио и сам Робин Худ. Просечни стрелци бацали су стрелу на даљину од 230 до 250 метара.

Међутим, вештији и снажнији стрелци бацали су стрелу и до 300 метара, па и више. Један фабрички радник рекордер успео је на такмичењу 1929. године да избаци стрелу на даљину од 338 метара.

Чудни џурмани

При вашингтонском зоолошком врту налази се свакако најнеобичнији ресторан на свету. Његови посетиоци су чланови исто тако необичног клуба „Антитерса“, једна мрва. Незадовољни једноликошћу исхране и пребацујући одсуство оригиналности америчкој кухињи, они су прогласили на чело да треба јести сваку храну животињског порекла која је сварљива а нарочито ону коју људи због предасуда и навика одбацују.

Чланове клуба зову мравокусцима због тога што су јела сачињена од мрва њихове омиљене послastiце. Наравно, они не могу да једу само мраве јер би само за један банкет коме присуствује обично по неколико стотина особа, била потребна бар тона мрва. Стога се на столонима гостињу могу видети и друга необична јела као што су: печење од нилског коња, бифтеци од северног јелена, фокино месо у сосу, шницле од слоновског меса и слично. Скупље послastiце намењене су само онима који имају дубље ценове и који су посебни пробирачи. У ред оваквих јела долазе специјалитети, справљени од меса аустралијског кенгура и циновог гуштера са Гватемале. Међутим, за 3.000 чланова овог клуба нема ручка нити вечере без неког мрављег специјалитета. Они тврде да мрави у чоколади до бро зашећерени представљају наукуснији слаткиш који се може замислити. Овакви специјалитети продају се већ и у неким вашингтонским продавницама у конзервама од пола килограма.

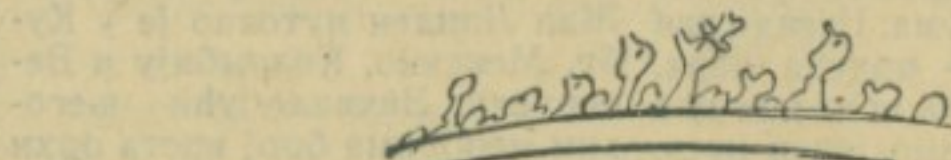
Данашњи циркус нимало не личи на онај који је постојао, на пример, на освиту садашњег века. Са временом циркус непрекидно усавршава старе и измишља нове „инструменте“, а са њима и тачке.

Занимљива је историја бицикла у циркусу. Циркуски артисти су се послужили бициклом тако рећи одмах кад се он појавио на свет. Од тада па до данас он је на маневр доживео потпуну еволуцију. Циркуски артисти Александрови имају тачку која се тако и зове: „Еволуција бицикла“. Ова тачка се састоји од појединих сцена које не показују само вешту вожњу, већ демонстрирају и различите врсте ове машине.

Ево, људи у старинским цилиндрима појављују се на бициклима који су у своје време називани „пауци“. Били су то

Да би се направила атрактивна тачка, пронађена је нарочита конструкција, нешто налик на огромну дрвену корпу. У те корпе улазили су људи, седели на моноцикле, правили неколико кругова и пели се по зиду. Возили су спиралом, одржавајући се у необичном положају захваљујући познатом закону центрифугалне силе. Још средином двадесетих година мотоциклистичке трке сматране су гранично техничких могућности циркуса.

У послатим годинама артиста Петар Мајацки саградио је за вожњу по „зиду смрти“ — металну куглу. Кугла је подељена на две полусфере, које се у току вожње одвајају. Мотоциклиста остаје у горњој полусфери и кружи готово по самој њеној ивици над провалијом. Тиме је ова тачка постала још узбудљивија. Мајацки је свој изум назвао „ку-

унутра, седе за управљач, притиска педалу итд.

Не треба сумњати да ће се у будућности у циркусу појавити и истински авиони и хеликоптери. Уосталом, на циркуским светковинама, које се приређују на стадионима, хе-

њима. Помоћу сићушног предајника, умонтираног у окрвратник капута и пријемника постављених у кавезу, Валтер Запаши издаје команде својим животињама — из гледалишта.

Модерна техника постаје апсолутна господарица у многим областима циркуске уметности. Под куполом циркуса помоћу нарочитих лампи, које шаљу невидљиве ултравиолетне зраке, она чини да се светле костими артиста, као што је то остварено у тачки ваздушних гимнастичара Бредо. У потпуном мраку с трапеза на трапез пролећу људске фигуре које светле, а ако се погледа доле на редове гледалаца, и тамо се у мраку могу видети светле пеге — то се под деловањем истих ултравиолетних зракова светле одела, сашивена од синтетичког материјала.

Опет тачка са коњима

Пре извесног времена много се дискутовало о циркуским тачкама са коњима, које су колевка циркуске уметности уопште. Управо овај жанр, од кога је стварно и настао савремени циркус, налазио се у приметном опадању.

Сада је ситуација поправљена. Совјетски циркус је обновити тачке са коњима. Поново, слично хиџина пиштоља, праскају бичеви и коњи, дивни циркуски коњи, танконоги, грациозни и украшени кићанкама код обојеног перја, круже по манежу. Иза циркуских кулиса опет се појавила романтична фигура девојке-јаха чице.

Елементе истинског новаторства у овај старински жанр унели су представници породице Запаших. Они су створили акробатску тачку са коњима, која се тачније може назвати јахањем акробатиком на коњима. Прашти бич, гони чеворку коња, који јуре у паровима и на том необичном покретном „терену“ артисти изводе своје вештине, какве су раније обично извођене на партеру.

Али док је циркус на коњима оживео — што је, уосталом, непобитно потврдило недавно гостовање совјетских артиста у Паризу — то се за сад никак не може рећи за сатирички жанр у циркусу који данас представљају искључиво клонови. Али, ту је дошло до промене. Док се ранија улога клонова сводила на краткотрајни наступ да би се испунила пауза између тачака, данас он има самосталну тачку замењујући и лекријаше и музичке и све друге клонове.

Позната је читава плејада сјајних клонова совјетског циркуса: Олег Попов, Карандаш, Константин Берман, Јуриј Никулин и Михаил Шундин, Борис Вјаткин, Леонид Енгибаров... Сви се они између себе веома разликују.

Олег Попов има у себи нечега од Иванушке-будалице, паметног и лукавог лика из руских

народних прича. Јуриј Никулин је дугајија који се не узбуђује, флегматик који се само у крајњем случају може разбеснети. Леонид Енгибаров је клоун-мимичар, љупко наиван и несташан.

По броју циркуса ниједна земља у свету не може се такмичити са Совјетским Савезом. Он има 50 сталних, непокретних циркуса и њихов број се стално повећава. У Москви се сада гради Дворац циркуса који ће моћи да прими три и по хиљаде гледалаца. Али, у СССР постоје и савсем мали, путујући циркуси звањ — шапито.

Шапито је циркус на точковима, циркус који се превози. Чим се стигне на одређено место, вагончићи се отварају, брзо се монтира циркуско гледалиште, а после, ед не или више представа све се пакује и циркус одлази даље. Наравно, у поређењу са таквим непокретним циркусима какви су московски, лењинградски или кијевски, много шта од програма циркуса шапито може се учинити гледаоцу не тако успешно, па чак и примитивно. Недостају добра осветљења и много шта што циркуској представи даје свечани карактер. Можда је дошло време да се летњи покретни циркуси праве не од цираде као досада, већ од синтетичких материјала, какви су пластика и органско стакло, мада су поједини прослављени циркуски артисти одлучно против тога. Они истичу да се истинска циркуска романтика постиже управо под кровом од цираде циркуса шапито.

МАШИНА „ЛЕКАР“

Лекаре преморене се-ријским прегледима, на пример по школама, у Америци ће одменити електронска машина; она региструје куцање срца и врши анализу фонокардиограма.

УВОЗНИ ЦОКЕЛИ

Побољшани услови живота и исхране допринели су повећању те лесне тежине младих у

Европи. Стога постаје све теже и теже пронаћи младице за цокеле. У недостатку својих, Французи намеравају да узму Јапанице.

ПОДЗЕМНИ ГРАД

„Снегњогорск“ (Снеж на планина) име је подземног града за милион становника, који совјетски научници намеравају да саграде у Сибиру. Сунце ће бити вештачко, температура увек једнака.

БОГАТА ЗБИРКА

Музеј армије Француске, смештен у Дому инвалида у Паризу, у 1965. години купио је од приватних власника већу количину оружја и ратне опреме тако да сад располаже најлепшом и најбогатијом збирком оружја свих времена.

ШЛЕМ СТАР 2000 ГОДИНА

У подруму једне старе зграде у Сен-Женне-де-Камола у Француској откривен је један шлем са штитовима за обрање. Научници су закључили: шлем је стар 2300 година а припадао је једном од вођа етрурске војске.

РЕЦЕПТ ЗА ДУГОВЕЧНОСТ

Џејмс Расел Дејвис из Нешвила (САД) недавно је у одличном телесном здрављу и душевном расположењу прославио свој 111-рођендан. Кад су га новинари упитали чему има

да захвали за своју дугу старост, славењик је скромно одговорио:

— Откад знам за себе водио сам рачуна једино о себи и својим пословима, никад се ни сам мешао у туђ живот.

ЈЕДАН БИОЛОГ И ДДТ

Ћубасте препелице познате су као паметне птице. Спручном дресуром оне брзо науче да кљуном дотакну плочу кад се она осветли.

Амерички биолог др Даглас Џејмс с универзитета у Канзасу извршио је занимљив опит додајући храни ыубастих препелица ДДТ, наравно у малој количини која није могла бити штетна по одрасле птице. И доживео је изненађење: ДДТ је очито неповољно утицао на мозак птица: ни су се могле више обучавати.

Др Џејмс претпоставља да ће интелигенција ових птица које живе у слободи бити угрожена пошто су у природи упућене на храну посутом разним инсектицидима. По њему, питање је не утиче ли лоше чак и на интелигенцију људи ДДТ који се са храном уноси у организам.

ЦИРКУС НЕКАД И САД

једни од првих бицикла на свету, а састојали су се од огромног предњег и веома малог задњег точка. Поред осталог, они су били врло нестабилни. Требало је да се возач само мало нагне лево или десно па да изгуби равнотежу, машина се већ претурала и човек је летео главачке преко предњег точка. Понекад је то било смешно. Нису зато случајно у циркусу бицикле први употребили клонови. Њима је бицикл пружао прилике да стварају различите комичне ситуације.

Касније, када је бицикл усавршен, углавном су га употребљавали еквилиристи. Појавили су се нарочити бицикли за јахање у фигурама, чврсте челичне конструкције, подешени за три, шест или више људи. На такав бицикл се може ускакати за време вожње, стајати, возити седећи на управљачу, он се може пропинати, при чему ће се предњи чарак брзо окретати, а такође може поднети и велико оптерећење.

Упоредо с бициклима на два точка угледали су свет и такзовани моноцикли, тј. велосипеди са једним точком. Било их је разних величина: високих четири до пет метара (до

глом смелости“. По свој прилици тешко је наћи бољи назив за ту дивну тачку, у којој се мајсторство извођача и њихова храброст сједињују са сјајном техником.

У наше доба бицикле и мотоцикле не користе само еквилиристи, акробати и жонглери. Они су нашли своје место и у такзованим зоотачкама. Александру Буслајеву првом је дало на памет да на моноцикл погне лава. Возио га је, поставивши га иза себе, на носачу за пртљак. Када је први пут ова тачка изведена у лењинградском циркусу, кратко време пре почетка рата, била је то права сензација. Лав је седео наслоњеним космату главу на човеково раме и питомо опустивши дуги реп. Валентин Филатов има данас читаву трупу медведа који сами, без ичије помоћи, возе двоколице, бицикле и мотоцикле. Медведи савином слободно управљају овим машинама, окрећући их десно и лево, куда год желе. Наравно, тачке остављају изванредан утисак. За време испуштања Филатова и његове „трупе“ у иностранству, иза кулиса су му долазили гледаоци и интересовали се не возели ли бицикле и мотоцикле људи преобучени у медвеђе коже!

Аутомобил на циркуској арени

Данас се упоредо с мотоциклом све чешће појављује под циркуском шатром, у манежу и аутомобил. У почетку је обично коришћен да би помоћу њега неки атлета демонстрирао своју феноменалну снагу: широко раставивши ноге и напрећујући се, ни би задржавао камион с упалењим мотором. Познати совјетски клоун — скакач Виталиј Лазаренко изводи је преко низа поређаних аутомобила своје чувене виртуозне скокове. Сада, пак, аутомобил постаје центар у циркуској тачки, истина углавном комичног карактера. — Аутомобил „Ој-ој“ — појављује се, на пример, у циркуској лакрдији Олега Попова. И млади дресер Василиј Калињин створио је тачку „На такси-станици“, коју изводи заједно с медведом. Медвед у улози путника помаже шоферу да упали мотор, пумпа бензин, отвара поклопац над мотором, загледа

ликоптери се већ сада користе за извођење тачака ваздушних гимнастике. О њих се вешају трапези и смели артисти изводе вртоглаве мајсторске дижући се високо под небо, у висине које далеко премашују циркуску куполу.

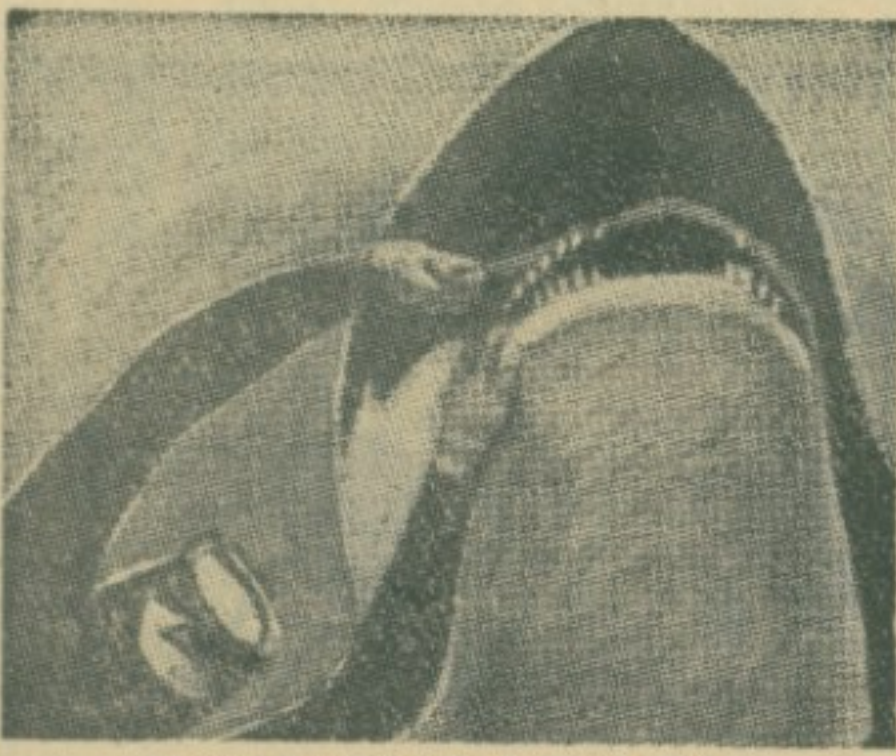
Техника продире и у најинтересантнију и најзагонетнију

област циркуса, у област илuzionизма. Користећи достигнућа науке и технике изводи своју тачку артиста Сокол. Зар вас, рецимо, не занима да поразговорате директно из циркуске арене са својим познаницима, јавите им да се налазите у циркусу и искористите зато не телефон, већ штап, најобичнији штап на коме нема никаквих каблова...

Високофреквентна радиоапаратура већ се користи у раду са дресираним животи-

ПОКАЖИ ЗУБИТЕ, НАМУ!

ЧОВЕК КОЈИ СЕ ДРУЖИ С КИТОМ

ЕДВАРД ГРИФИН С ПРАВОМ МОЖЕ ДА КАЖЕ: „ЈА САМ ОС ЕДЛАО КИТА“.

Јуна 1965. године ловци лососе рибари из канадске провинције Британска Колумбија нашли су заплетеног у мрежама једног кита-зубана. То је био редак лов. Научници из многих земаља покушавали су да проуче ову врсту кита, али то им је било могуће само на отвореном океану. Јер, уловити зубана готово је немогуће.

У приручницима и енциклопедијама овог представника фамилије делфина, из подреда зубатих китова, описују као веома опасног и крвожедног становника мора коме прети истребљење. Мужјаци могу да буду дуги десет метара и тежки по петнаест тона. Зубани живе у свим океанима света; хране се мекушцима, рибом (претежно црвеним), птицама (пингвинима и другим), а често нападају делфине и туљане, па чак и друге китове — плаве и сиве — који су много већи од самих нападача.

Нападајући великог кита зубан му одгриза усне, језик и грудно пераје, а затим чека док жртва не угине од губитка крви. У желуцу једног убијеног зубана рибари су нашли, на пример, 13 делфина и 14 туљана.

Приче да су у утроби неких зубана налажени и остаци људи, нису потврђене. Али зато фотограф који је учествовао у последњој антарктичкој експедицији Роберта Скота 1911. године, прича да су зубани, не обзирајући се на

присуство људи, покушавали да се дочепају паса који су се налазили на леденој санти и да су снажним ударцима одоздо разбијали санте.

Кит зубан кога су ухватили канадски рибари био је мужјак дуг 7,5 метара а тежак преко пет тона. По имену најближег града на обали назвали су га Наму. Вест о хватању зубана раширила се муњевитом брзином. На месту догађаја просто је долетео амерички научник Едвард Грифин, директор акваријума у Сиатлу, који је успео да купи живог кита за 8.000 долара. Грифин је одлучио да кита пребаци у рејон Сиатла где има најбоље могућности да га проучава. О својим искуствима с китом Грифин је недавно објавио чланак у америчком часопису „Нешенел географик“.

Преселити зубана у Сиатл, који је од места где је био уловљен удаљен 450 километара, изгледало је у почетку као нестварив подвиг. Али, Грифину не само што је то пошло за руком, већ је у току путовања открио много занимљивих и за науку важних података о китовима зубанима.

Упркос предвиђањима, Наму се у заробљеништву није одрекао хране и прву рибу коју су му бацили прогутао је с апетитом. Ипак, стално је показивао знаке узнемирености и на његове „позиве“, мрежи у којој се налазио приближавало се јато од 30 до 40 зубана (ови китови увек

пливају у јатима). Они су се увек заустављали испред мреже мада су је могли без муке покидати. По Грифиновом мишљењу ово заустављање може се објаснити тиме што зубани, слично делфинима, имају веома осетљиве „ехолоте“ који их опомињу када се пред њима нађе нека препрека. Грифин чак мисли да је, с обзиром на то, уместо мреже могла бити танка хартија па да ипак Наму не покуша да се кроз њу пробије, као што ни зубани споља нису покушали да продр до њега. Јато је затим отпливало, али се у току путовања неколико пута враћало. Сваки њихов долазак изазивао је код Намуа право узбуђење. А највећи немир изазивала је женка с младунчетом која је пратила Намуа још неколико дана пошто су остали китови коначно одустали од праћења заробљеника. Једном се Наму просто избезумио, тако да је чак покушао да искочи из воде: поред женке појавио се велики мужјак с очигледно удварачким намерама. Наму се смирао тек када су људи отерали придошлицу.

Најзад је Наму срећно стигао до Сиатла где су га смештили у нарочити базен напуњен морском водом која је испумпана са дубине од 20 метара. Прве седмице свог борава у новој околини Наму се готово није мицао и ништа није јео. Да би му подстакли апетит помоћу народних стрела избачене из лука

почели су да му дају поткожне инјекције витамина из групе Б. Убрзо се Намуу враћо апетит и већ почетком септембра свакодневно је тамањено по 90 до 200 килограма рибе.

Грифин се не једном усудио да се приближи зубану и нађе с њим очи у очи. Њихово упознавање одиграло се још за време пута. Када је Грифин допливао до саме мреже Наму га је погледао, изгледало је с великом радозналешћу. Погледа човека и кита зубана први пут су се срели. У току транспортовања Грифин се често спуштао до капе мреже и покушавао да подражава Намуове гласове који подсећају на маукање мачака у време парења. Наму је убрзо почео да се одзива на ове звуке мада Грифин, како сам каже није имао ни појма шта је он то говорио киту. Кит се понашао савсвим супротно од онога како га описују у приручницима где обично пише да зубан има „апетит курјака, крвожедност тигра и храброст булдога“.

Неколико дана после долазка у Сиатл Грифин је приме-

тио да је Наму почео да тражи његово друштво и да се понаша као пас привржен човеку. Најзад је Грифин први пут пришао киту. — С малом четком у руци, прича Грифин, допливао сам ронећи до њега. Опречно и лако почешао сам му четком главу, нос и подбрадак. Кит није учинио ни најмањи покушај да отплива од мене или да ме нападне. Нешто касније, тог истог дана, почео сам да пливам око Намуа. Остао је миран. Попео сам му се на леђа и лако га повукао за огромно леђно перје. Пливао је по базену две-три миље носећи ме на леђима, а затим ме збацио као да је хтео да каже: „Поиграли смо се и сад је доста“.

Касније би Наму често заспао с Грифином на леђима и научник је морао да га буди. Тако су човек и кит постали пријатељи. Китови се често тару један од другог вероватно чистећи на тај начин кожу од паразита и наслага. И Грифин је при сваком сусрету прелазно четком преко Намуових леђа и трбуха што је киту причињавало задовољство. Ускоро је дозволио

Грифину да му, као на какав спруд, натера чамац на леђа; тада би се Наму чешао о дно чамца. Једном му је Грифин случајно затворио чамцем отворе за дисање. На му је морао да отплива да би удахнуо ваздух. Али, убрзо је научио да се у сличним случајевима просто окрене на другу страну. Наму је ускоро почео да се сам завлачи под чамац; тада би га стиснуо својим округлим перајима и гурао га око целог базена. Понекад је таква „вожња“ трајала толико дуго да је Грифин морао да прибегава различитим „маневрима“ да би се ослободио. Обично би бацио испред Намуа рибу и када би кит јурнуо да је дограби, научник би прионуо на весла и похитао према крају базена.

Грифин прича и о занимљивом инциденту који се догодио између њега и кита. Једном је научник хранио Намуа испод површине. Наму је лагано пливао упоредо с Грифином. — Ставио сам једну руку Намуу на нос а другом сам узео лососа и желећи да се мало с њим нашалим махнуо сам рибом испред његових полутворених чељусту — прича Грифин. — Није требало то да учиним. Кит је брзо померио главу и ја сам изгубио равнотежу. Покушавајући да је повратим, нехотице сам Намуа ударио лососом по устима. У том тренутку Намуова глава налазила се крај мог бедра. Осетивши рибу он је муњевито отворио чељуст и уместо рибе у његовим устима нашла се — моја нога. То се догодило тако брзо да нисам стигао ни да се уплашим. Али, Наму се исто тако брзо повукао уназад и ослободио моју ногу тако да уопште нисам осетио његове зубе“.

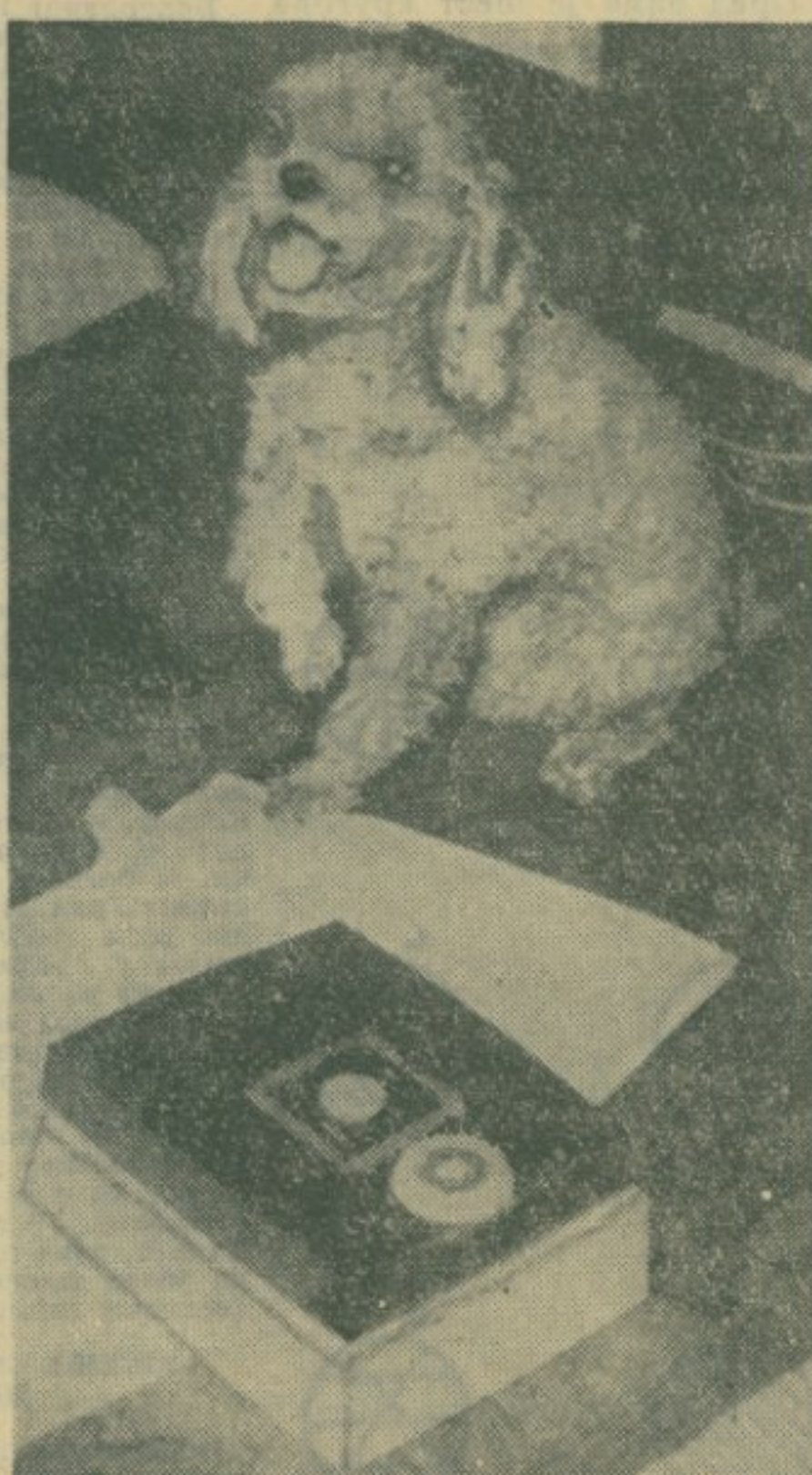
После извесног времена најомиленија Намуова забава по стала је игра „мачке и миша“. Човек и кит отпливали би даље од обале базена. Наму би се преврнуо на леђа а Грифин би му се попео на трбух. Затим би Грифин скочио у воду и што је брже могао запливао према обали. Наму би јурнуо за њим, стигао би га, подвлачио се испод њега, узимао га на леђа и враћао на место почетка трке. Разуме се да је кит могао дуже да издржи и из те игре је излазио као победник. Али, Наму није увек добро расположен. Када почне да покреће главу лево-десно, горе-доле или да удара репом по води, то значи: „Остави ме на миру“.

По структури тела, понашању и — ако се тако може рећи — по интелигенцији, зубани су веома слични делфинима. Као и код делфина, и код њих је мозак у односу на читаво тело веома велик. Код једног уловљеног младог кита зубана који је био нешто тежи од једне тоне, мозак је износио 6,3 килограма.

— Уверен сам да Наму и други представници зубана могу под контролом човека да науче да изводе разне врсте скокова и пливачке вештине исто тако брзо и спретно као делфини — каже Грифин. — Ипак, при раду са зубанима треба увек имати на уму да је то опасна животиња чије је поступке понекад немогуће предвидети.

2. „Помоћу сата регулише се време за храњење. Поклопац одскочи тачно у одређено време. Поклопац за воду такође се отвара тек кад наступи „право време“.

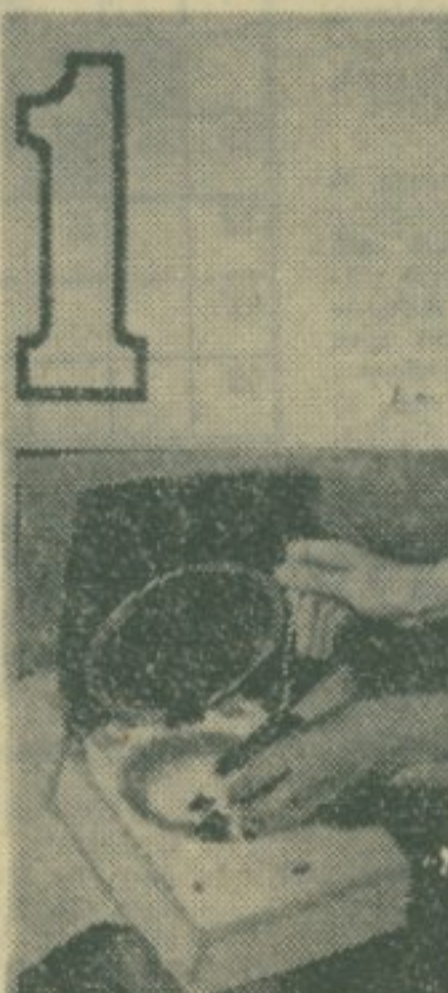

АУТОМАТСКИ ЧАНАК ЗА ДОМАЋЕ ЖИВОТИЊЕ

Један досетљиви Американац изумео је аутоматизован чанак за храњење паса кога власник мора да остави самог у стану. Један часовник на горњој страни „машине за храњење“ подеси се на одређено време као будилник или аутоматски штетњак. У одређено време отвори се поклопац на чанку са храном и пас може да дође до свог obroka.

„Машина за храњење“. У мали отвор на поклопцу сипа се вода, а у велики чанак храна за мачку или пса. Затим се апарат од пластичне масе заклопи. На тај начин животиња се спрема да не узме јело пре времена.

1. „Машина за храњење“. У мали отвор на поклопцу сипа се вода, а у велики чанак храна за мачку или пса. Затим се апарат од пластичне масе заклопи. На тај начин животиња се спрема да не узме јело пре времена.

3. У одређено време поклопац изнад великог чанка са храном отвара се и пас може да руча. Али сат ради и даље јер после јела пас треба да добије и воду.

»ОПЕРАЦИЈА КОЛА«

Када је после немачке окупације Павелић дошао на власт, Људевит Герл из Загреба нашао се у служби домобрана, али одмах после дизања устанка почео је да тражи начин да ступи у везу с партизанима. Учинио му се да ће додир с њима моћи да успостави преко једног радника из суседне улице. Тако је једног дана навратио к њему тобоже неким послом. Отада су се сретали сваке недеље. Зачело се пријатељство. Герл се напослетку поверио свом новом другу.

Радник је био опрезан. Дошао је једног дана у стан Људевита. Чим му је овај отворио врата и понудио га да седне, радник је уплахирено рекао:

— Не могу, журим се!

Онда је узбуђеним гласом додао:

— Знаш ли да ћемо овога часа бити ухапшени?

— Због чега? Како? — питао је Људевит.

Радник му је испричао како су агенти посумњали у њих двојицу. Било им је чудно откуд радник да другује с официром. Позвали су га и прители. Морао је, каже, да призна. Натерали су га да дође к њему и сад је кућа блокирана.

Герл се хитно окренуо. Из фиоке свог радног стола брзо је покупио белешке с разним подацима и похитао према пећи да све то запали. Тек тада је радник стао испред њега и рекао му:

— Све што сам ти испричао измислио сам. Хтео сам да проверим да ли ме провоцираш или си искрен. Сад је све у реду. Сутра ћеш се састати с другом који ће те упутити у рад.

*

На првом састанку тај друг рекао је Герлу да се зове Стево, али да га он од сада зове Перић. У почетку је Герл добијао лакше задатке, а затим све теже.

На једном састанку Стево је рекао Герлу да на свим излазима из града постоје јака обезбеђења и да због тога при покушају да пређу у неко друго место или одлазећи у партизане, многи другови страдају. Било би најбоље кад би се за та пребацивања ангажовао какав домобрански аутомобил. Људевит је примио задатак.

Отишао је саобраћајном официру и поднео му требовање за једно возило. Официр је пристао. Питао је само како ће с возачем. Људевит му је рекао да одреди шофера Марјана.

Уз налог је возач добио уговорени знак, време и место састанка. На заказаном месту, на дати знак, јавила су се два друга. Брзо су ушла у кола. Тек после рата је Герл сазнао да су то били Иво Лола Рибар и Светозар Вукмановић.

Операција с аутомобилом се касније више пута понављала све док Људевит није премештен у Сарајево. И тамо је наставио рад. Само у

— А откуд нам радио-станица? — питао је Валтер.

Герл му је објаснио да су га другови из Загреба упутили на аеродромског радио-телеграфисту Бара у Рајловцу. Имали су податке да је поуздан.

Баро је добио шифру и одређено време за радио саобраћај с нашим станицама. Радио је ноћу у време кад је дежурао. И од тог тренутка су обавештења о непријатељу, која су се код Валтера

вези. Убрзо је из Загреба стигао одговор: — Не напуштај службу. Пратимо ток саслушавања радио-телеграфисте. Ништа није одао“.

*

Крајем 1943. године затражено је од Герла да извиди могућност набавке веће количине материјала, нарочито санитетског, за потребе наше војске. Герл и његови сарадници ступили су у акцију. Ус

како су на станицу дошли неки људи са колима, потоварили опрему и отишли, а са њима је нестао и Слаперник. Сутрадан се сазнало, писало је у извештају, да су опрему однели партизани.

— Зар Слаперник? — чудно се изненађени Људевит. Ко га је одредио?

— Ви, ко би други?

— Ја то нисам потписао — одговорио је мирно.

И стварно, када су стручњаци прегледали документа, нашли су на њима вешто намештене фалсификоване Герлове потписе. Тако је у очима команданта био „рехабилитован“.

*

Крајем маја 1944. године Људевит се вратио у Загреб. Била је спарна августовска ноћ. Спавао је крај отвореног прозора. Негде пре сванућа пробудио га је шум аутомобила. Дигао се и са прозора угледао црна затворена кола. Прошла су поред његове куће и зауставила се испред суседне. Људи који су изашли из аутомобила поделили су се у две групе. Четворица су пошлели ка улазу његове куће, а двојица су зашла у двориште иза зграде. Било је очигледно да иду ње му у посету.

После неколико тренутака закуцали су на његова врата. Људевит је стигао да стави пиштољ у џеп и окрене кључ.

— Шта тражите у ово доба? — упитао их је сањиво и љутито.

— Надсатника Људевита Герла — рекао је један од агената.

— Ја сам.

— Пођите са нама. Имамо наређење да вас спроведемо као војног бегунца.

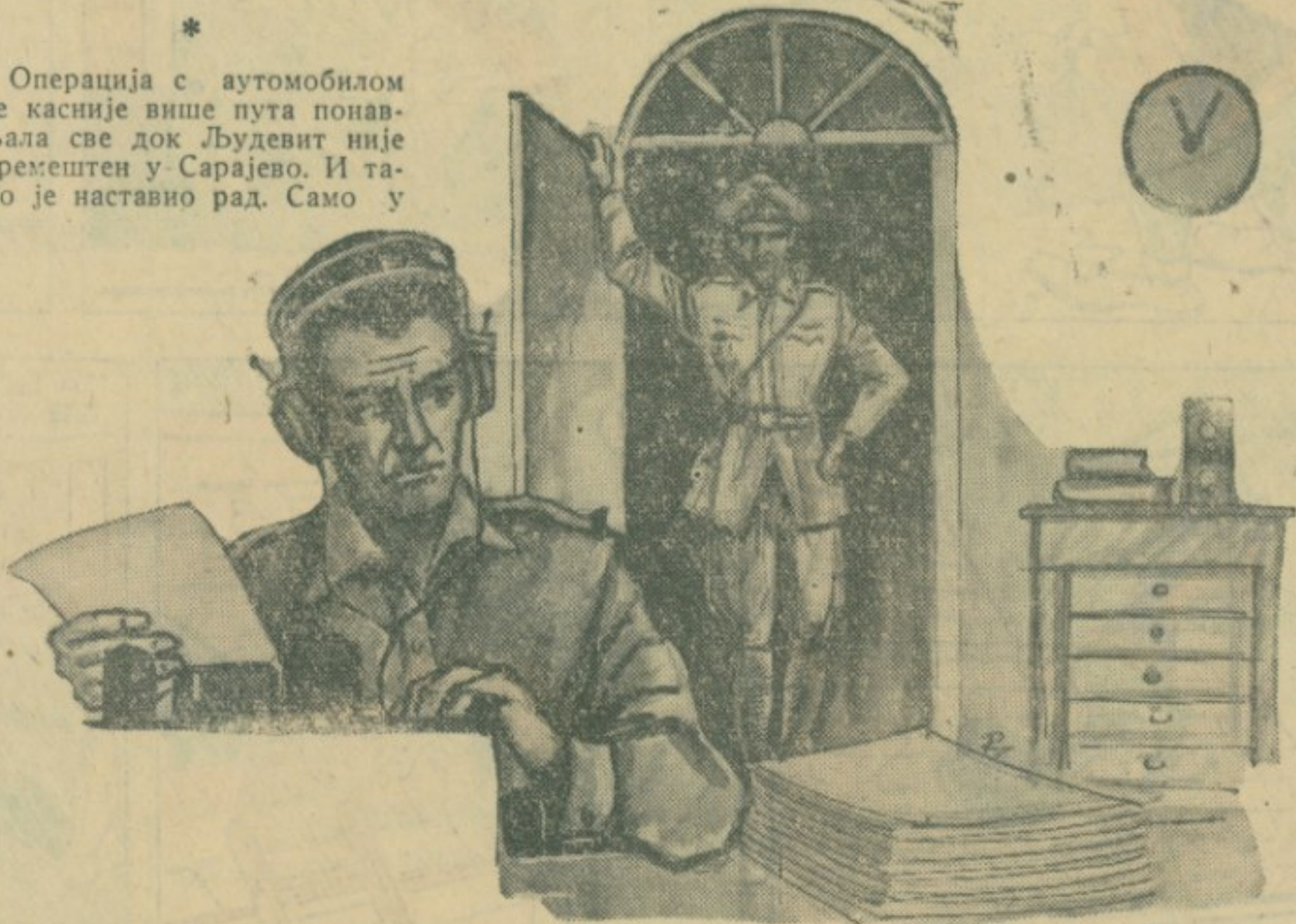
— То је забуна — почео је слободноје Герл. — Тражите бегунца, а ја никада нисам био ван службе. Зашто ме уз немиравате ноћу? Усталом јавићу се сутра и потврдити да нисам бегунац.

Официр се колебао. Онда је затражио од Људевита часну официрску реч да ће се сутра јавити усташком редарству. Отишли су.

Људевит их је посматрао са прозора како одлазе.

Онда је пробудио жену, спремио се и са лажним документима (имао је блатко објаву и наређење за службени пут) возом кренуо ка Славонском Броду.

Отуда му већ није било тешко да дође у везу с партизанима.

много тежим условима. Војска, полиција, усташка надзорна служба и Гестапо добро су обезбеђивали град кроз који су пролазиле њихове јединице на путу за положај. Партизански курири су се тешко пробијали. Многи су гинули преносећи обавештења партизанским јединицама, којима је у време припрема непријатељских офанзива сваки податак био веома драгоцен. Било је случајева да су курири, који су успевали да се пробију, касно стигли па од података које су носили није било користи.

Ваљало је наћи друго решење. Људевит је партизанском руководиоцу Валтеру Перићу предложио да се најважнија и најхитнија обавештења Врховном штабу и војним руководством шаљу преко радија.

сливала из више извора, почела редовно да стижу у Врховни штаб.

Једне ноћи док је Баро откуцавао последње знаке шифроване депеше неко је закуцао на врата. Радио-телеграфиста је претпостављајући оно најгоре брзо згужвао шифру и прогутао је. Када се окренуо, на вратима собе стајао је дежурни официр:

— Продужи, продужи, голубе — рекао је.

— Завршио сам контролну везу.

Кад га је официр упитао с ким, Баро је ућутао.

Одмах после тога су дошли по њега из полиције и одвели га у Загреб.

Кад је то сазнао Герл је удвостручио опрезност. Написао је о томе писмо својој

Јесте ли већ чули

га...

...од масе наше Земље могло би се „направити“ 18 планета као што је Меркур.

...витамин Ц делује само код човека и ва-

морчета. На све остале животиње нема никакво дејство.

...основа за готово све пластичне масе које се употребљавају у домаћинству и за израду тканина је — нафта.

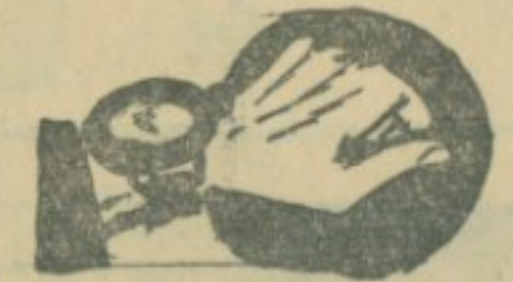
...мачке имају на предњим шапама по

пет прстију, а на задњим по четири.

...кокошка која се сматра за добру носилу снесе у току читавог свог кокошијег живота 300 до 500 јаја.

...први ручни часовници појавили су се тек

почетком двадесетог века.

...стогодишњи рат трајао је више од сто година: од 1337. до 1453. године.

...у већини језика на свету најчешће је слово „е“.

БИБЛИОТЕКА ЗАБРАЊЕНА ЗА ОДРАСЛЕ

НЕОБИЧНА БИБЛИОТЕКА ОКРУГЛОГ ОБЛИКА У ФРАНЦУСКОМ ГРАДУ КЛАМАРУ

ОВЕ ДВЕ ДЕВОЈЧИЦЕ ПРЕБИРАЈУ ПО КАРТОНИМА ДА ВИ ПРОНАШЛЕ НЕКУ СВОЈУ ОМИЉЕНУ КЊИГУ

НА УЛАСКУ У БИБЛИОТЕКУ ДЕЦА САМА СКИДАЈУ ОБУЋУ ДА НЕ БИ ИСПРЉАЛА ЧИТАОНИЦУ И ОСТАЛЕ ПРОСТОРИЈЕ

Да би на неки начин одвојила од улице својих 6000 дечака и девојчица а при том им пружио и корисну забаву, општина француског града Кламара, у Сите де ла Плен, близу Париза, сазидала је јединствену библиотеку на свету. У модерној згради округлог облика, начињеној од бетона, смештено је на полицама доступним и најмањој деци око 10.000 најразличитијих књига. Наравно, да су дела Жил Верна заступљена у највећем броју јер су она, по-

ред разних авантуристичких романа, најомиљенија лектира дечака.

Већ од 17 часова свакога дана (јер француска деца похађају школу до тог доба) почињу да пристижу мали ђаци. Сами скидају капуте и ципеле да не би испрљали „своју“ библиотеку и одлазе у читаонице. Као и у библиотекама за одрасле тако и овде влада потпуна тишина иако нема одра-слих да пазе на читаоце који имају од 4 до 14 година.

Картотеком се деца такође

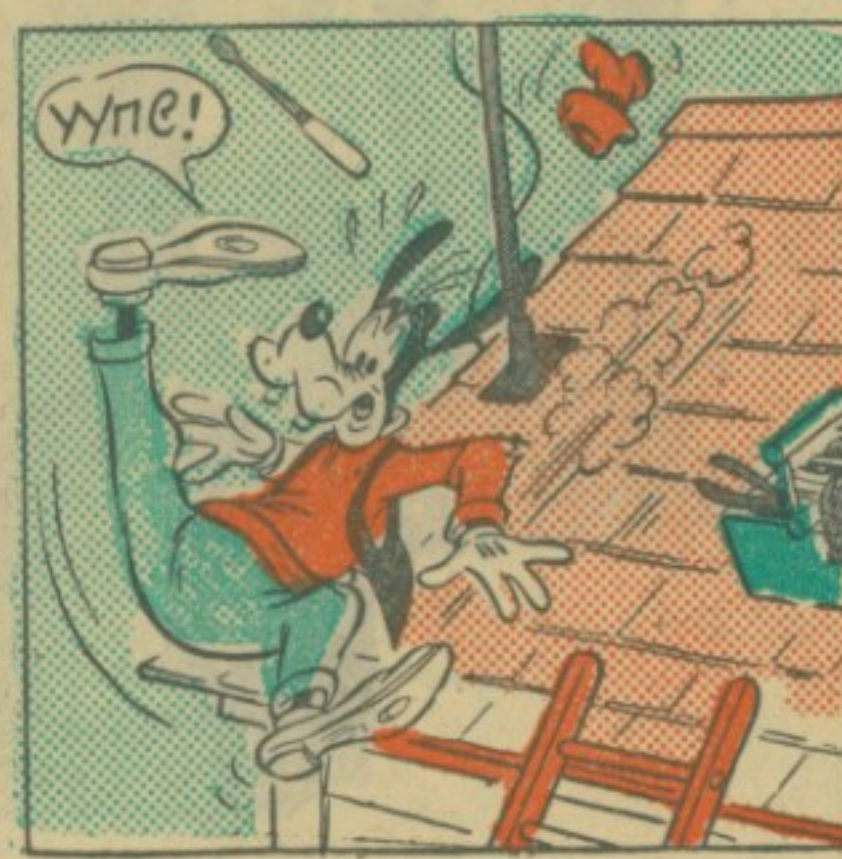
сама служе, а прочитане књиге уредно враћају на своје место.

У овој библиотеци сваког четвртка се приказују филмоване бајке у боји. После пројекције деца одлазе у приземље у коме се налазе сале за цртање. Ту они сами цртају и боје оно што су пре тога видели и повремено у библиотеку излажу те радове.

Најмлађој деци намењени су разни албуми са сликама у боји које они разгледају под надзором старије деце.

WALT
Disney

МИКИ

ЏОНИ

ХАЗАРД

ФРЕНК
РОБИН

